

MINISTERUL DEZVOLTĂRII
ECONOMICE ȘI DIGITALIZĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

RAPORT privind evoluția social-economică a Republicii Moldova în anul 2024

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	5
1.1. Produsul Intern Brut	5
1.2. Industria	8
1.3. Agricultură	9
1.4. Transport	11
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii	11
1.6. Investiții în active imobilizate	13
2. Sectorul monetar	16
2.1. Inflația	16
2.2. Cursul de schimb și piața valutară	18
2.3. Indicatorii monetari	19
3. Finanțe publice	23
3.1. Bugetul public național	23
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern	25
4. Sectorul extern	27
4.1. Balanța de plăți externe	27
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	33
5. Sectorul social	39
5.1. Piața muncii	39
5.2. Remunerarea muncii	42

Sumar executiv

În anul 2024 economia Republicii Moldova a înregistrat o creștere modestă de 0,1%, reflectând efectele provocărilor externe și interne. Agricultură a fost cel mai afectat sector, cu o scădere de 18,9% din cauza secetei severe, influențând negativ și transporturile (-4,9%). De asemenea, exporturile totale au scăzut cu 5%, în timp ce importurile au crescut cu 5,2%, adâncind deficitul comercial. În contrast, sectorul TIC a crescut cu 5,5%, susținând exporturile de servicii, iar construcțiile au avansat cu 3,4%, datorită investițiilor realizate din sursele proprii ale agenților economici. Sectorul financiar a rămas stabil (+6,7%), iar HoReCa a înregistrat o creștere semnificativă de 9,1%. Investițiile (+3,3 p.p.) și consumul privat (+2,4%), alimentat de creșterea salariilor și a creditării, au contribuit pozitiv la PIB.

Producția industrială a scăzut cu 1,1% față de 2023, principalul factor fiind declinul industriei prelucrătoare (-4,5%). Cea mai afectată ramură a fost fabricarea uleiului de floarea-soarelui, care s-a redus de 2 ori, contribuind negativ cu -5,3 p.p. Alte sectoare aflate în scădere includ producția de zahăr, fabricarea încălțăminte, a pieselor auto, a produselor din lemn, îmbrăcăminte și mase plastice. În schimb, unele ramuri industriale au înregistrat creșteri, precum industria metalurgică, tipărirea, industria chimică, fabricarea mobilei, a echipamentelor electrice, a construcțiilor metalice și a produselor din minerale nemetalice (inclusiv cimentul și articolele din beton).

Condițiile climaterice nefavorabile (seceta și arșița din vară) au determinat scăderea volumului producției agricole. În anul 2024 acesta s-a diminuat cu 14,6% comparativ cu anul 2023, însumând circa 41,4 mild. lei. Practic, toate principalele culturi agricole (cerealiere și leguminoase, floarea soarelui, rapiță, cartofi etc.), precum și producția de pe plantațiile pomicole (fructe, nuci și pomușoare) și plantațiile viticole (struguri) au fost afectate de seceta din vară, astfel influențând negativ evoluția producției vegetale. Ca rezultat, producția vegetală a scăzut cu 22,9% în anul 2024. În același timp, producția animalieră a înregistrat creștere (+5,7%), impulsionată de evoluțiile pozitive în întreprinderile agricole.

Comerțul intern a înregistrat un rezultat anual pozitiv în 2024, deși în a doua jumătate a anului s-au observat semne de încetinire. Veniturile din vânzări în comerțul de bunuri cu amănuntul au crescut cu 9,9% în anul 2024, în sectorul de prestare a serviciilor populației - cu 15,7%, în sfera serviciilor prestate întreprinderilor - cu 5%, iar comerțul cu ridicata practic a stagnat (+0,7%).

Cererea pentru serviciile de transport a fost în creștere. Conform datelor statistice, în anul 2024, numărul pasagerilor transportați, precum și volumul mărfurilor transportate au fost în creștere cu +12,5% și 2,2%, respectiv.

Investițiile private s-au revigorat după descreșterile constante din ultimii doi ani. În anul 2024 volumul investițiilor în active imobilizate s-a majorat cu 7,9%, însumând 35,2 mild. lei. Investițiile proprii ale agenților economici, după diminuarea considerabilă din anul 2023, au înregistrat o creștere cu 14,8%, datorită promovării politicilor de stimulare a investițiilor. Au fost în creștere și investițiile finanțate din străinătate (+33,6%), din credite și împrumuturi interne (+32,2%) și din sursele fondului rutier (+8,1%). Totodată, rămân în diminuare investițiile finanțate din credite și împrumuturi externe (-34%), precum și investițiile finanțate din bugetul de stat și bugetele UAT (-16,3%).

Presiunile inflaționiste s-au intensificat spre finalul anului. Rata inflației anuală (decembrie 2024 față de decembrie 2023) a constituit 7%, depășind intervalul de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%). Seceta din vară, majorarea tarifelor la gaz în luna decembrie și deprecierea monedei naționale au fost factorii principali cu efect pro-inflaționist.

Leul moldovenesc s-a depreciat ușor față de dolarul american și Euro. Moneda națională a marcat o depreciere nominală de 6,2% față de dolarul SUA (de la 17,41 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2024 până la 18,48 lei la

31.12.2024). Față de Euro, leul moldovenesc s-a apreciat cu 0,2%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul anului 2024 a atins 5483,6 mil. dolari (asigurând 6,3 luni de import), majorându-se cu 0,6% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2023.

Creditarea a înregistrat o creștere semnificativă pe parcursul anului 2024, impulsionată în principal de diminuarea ratelor dobânzilor. Acest factor a stimulat cererea pentru credite, astfel că volumul creditelor noi a crescut cu 34% față de 2023, determinând o majorare de 26,5% a portofoliului total de credite. În contrast, pe fondul reducerii dobânzilor, volumul depozitelor noi atrase la termen s-a diminuat cu 8%. Masa monetară M3 a ajuns la sfârșitul anului 2024 la aproximativ 169,6 miliarde de lei, înregistrând o creștere de 13,7%, datorită în mare parte majorării soldului depozitelor la vedere.

Situația finanțelor publice în 2024 indică o reducere a deficitului bugetar, rezultat al unui ritm mai accelerat de creștere a veniturilor bugetare față de cel al cheltuielilor. Veniturile totale ale Bugetului public național au atins aproximativ 110,3 miliarde de lei, înregistrând o creștere nominală de 7,9% comparativ cu anul 2023. Această majorare a fost determinată, în principal, de creșterea încasărilor din impozite și taxe aplicate mărfurilor produse și serviciilor prestate pe teritoriul Republicii Moldova, precum și celor importate, dar și de creșterea veniturilor salariale. În același timp, cheltuielile bugetare au crescut cu 4,3%, ajungând la circa 123 miliarde de lei. Cele mai mari alocări au fost direcționate către domeniile sociale: ocrotirea sănătății, protecția socială și educație. Astfel, deficitul bugetar s-a situat la aproximativ -12,6 miliarde de lei, echivalent cu -3,9% din PIB, înregistrând o scădere de 18,9% față de anul precedent, când a fost de -15,6 miliarde de lei.

Datoria de stat administrată de Guvern se menține în creștere, dar rămâne la un nivel sustenabil. La finele anului 2024 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 121,4 mild. lei și a fost în creștere cu 16,7% față de aceeași situație a anului precedent. Datoria de stat internă a însumat 44 mild. lei, în creștere cu 10,8% și datoria de stat externă – 4,2 mild. dolari SUA (77,4 mild. lei), care a sporit cu 13,4%. Deși datoria de stat administrată de Guvern s-a majorat pe parcursul anului 2024, aceasta rămâne la un nivel sustenabil în raport cu Produsul Intern Brut (37,5%).

Deficitul contului curent al balanței de plăți externe s-a deteriorat. Restabilirea cererii interne și micșorarea continuă a remiterilor primite din străinătate au condus la creșterea cu 54,1% a deficitului contului curent al balanței de plăți în anul 2024, atingând 2,9 mild. dolari (16% în raport cu PIB). Apropierea de zona conflictului și situația complicată din regiune au afectat volumul remiterilor personale primite din străinătate, care s-au diminuat cu 4,7%, constituind 1,9 mild. dolari (11,5% raportat la PIB), precum și intrările de investiții străine directe, care au fost în scădere cu 6,7%, până la 333,3 mil. dolari (1,8% raportat la PIB).

Exporturile au înregistrat o scădere semnificativă, influențată în principal de reducerea cererii externe. În anul 2024, exporturile au însumat 3555,1 milioane dolari SUA, în scădere cu 12,2% față de 2023. Principalii factori care au contribuit la această involuție au fost cererea externă slabă și diminuarea potențialului de export. Totuși, aproape jumătate din această scădere este atribuită reducerii reexporturilor cu 28,1%, în timp ce exporturile autohtone s-au diminuat cu doar 5,6%. În paralel, creșterea cererii interne și a prețurilor internaționale la resursele energetice a determinat o majorare a valorii importurilor, care a atins 9065,2 milioane dolari, marcând o creștere de 4,5% în 2024. Importurile au fost de 2,5 ori mai mari decât exporturile, iar gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a fost de doar 39,2%. Drept urmare, soldul negativ al balanței comerciale s-a adâncit cu 19,1%.

Câștigul salarial mediu lunar brut a înregistrat o creștere de 9% în termeni reali. În anul 2024, acesta a atins 14096,7 lei pentru un salariat din economia națională, marcând o majorare de 14,1% față de 2023 în termeni nominali. Exprimat în valută străină, câștigul mediu lunar echivalează cu aproximativ 732 de euro sau 792 de dolari SUA. În sectorul bugetar, câștigul salarial mediu lunar a fost de 11 961,8 lei, în creștere cu 14,5% nominal

și 9,4% real. În sectorul real al economiei, acesta a ajuns la 14 829,2 lei, înregistrând o majorare de 13,9% în termeni nominali și 8,8% în termeni reali.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.01.2025 a constituit 3975,21 lei și s-a majorat cu 8,1% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2023.

Cererea pentru forța de muncă a scăzut în anul 2024, ca urmare a reducerii activității economice în anumite sectoare. Numărul populației ocupate a fost de 853,9 mii persoane, înregistrând o diminuare cu 33 mii (-3,7%) față de anul 2023. Rata de ocupare a fost de 42,7%, în scădere cu 0,4 puncte procentuale comparativ cu anul precedent. Cele mai semnificative scăderi ale numărului de persoane ocupate s-au înregistrat în agricultură, industrie și transporturi.

Concomitent cu scăderea ratei de ocupare, s-a redus și rata șomajului. Numărul șomerilor, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în anul 2024 a fost de circa 35,2 mii persoane și s-a diminuat cu 17,4% comparativ cu anul 2023 (7,4 mii pers.). Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în anul 2024 a constituit 4%, fiind mai mică cu 0,6 p.p. față de anul 2023 (4,6%).

Numărul **șomerilor înregistrați** la oficiile forței de muncă în anul 2024 a constituit circa 18,8 mii persoane și a fost în descreștere cu 29% față de perioada similară a anului 2023.

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Consecințele complexe ale războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei continuă să afecteze negativ economia Republicii Moldova. În 2024, Produsul Intern Brut (PIB) a stagnat, înregistrând o creștere nesemnificativă de doar 0,1% față de 2023, fără a reuși să recupereze pierderile din criza din 2022, când economia s-a contractat cu 4,6%. În plus, episoadele tot mai frecvente de secetă reduc și mai mult potențialul economic și de export al țării, afectând perspectivele de creștere pe termen mediu.

Figura 1.1. Evoluția anuală a Produsului Intern Brut în anii 2019-2024 și contribuția componentelor (pe resurse), %

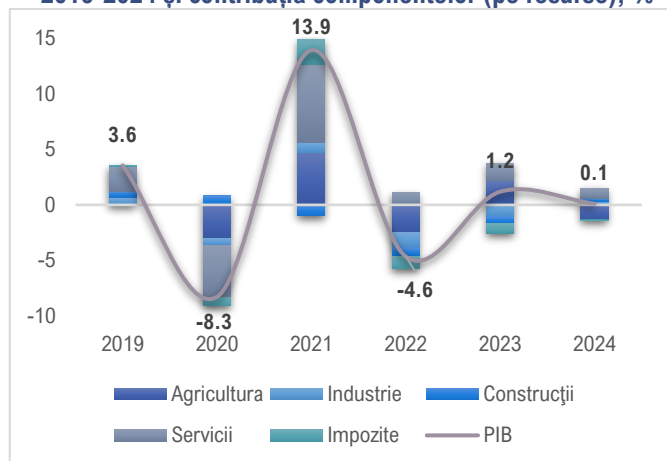
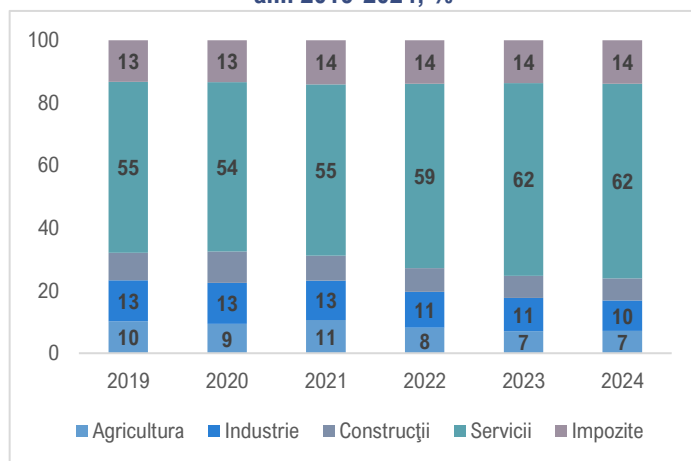

Figura 1.2. Evoluția structurii PIB după categorii de resurse în anii 2019-2024, %

Sursa: Biroul Național de Statistică, calcule MDDE

Sectorul agricol s-a confruntat în 2024 cu o serie de provocări care au testat reziliența sectorului: temperaturi record și secetă pedologică prelungită, cu impact direct asupra veniturilor fermierilor și economiei. Seceta severă din vara anului 2024 a determinat scăderea cu 18,9% a valorii adăugate brute (VAB) creată în agricultură, generând cel mai negativ impact asupra evoluției PIB (-1,3 p.p.). Culturile și recoltele vegetale au fost cele mai afectate de secetă, în special roada de porumb, floarea soarelui, grâu, sfecla de zahăr, care reprezintă mai mult de jumătate (53%) din valoarea producției vegetale. În consecință, ponderea agriculturii în PIB a scăzut dramatic până la 7,1%, fapt ce accentuează vulnerabilitatea accentuată a acestui sector față de schimbările climatice și crizele economice persistente.

Serviciile de transport și depozitare au fost în descreștere cu 4,9% în anul 2024, sub influența nefavorabilă a ramurilor conexe - agricultura și industria prelucrătoare, dar și din cauza performanței scăzute a transportului feroviar. Au fost în declin și alte servicii, precum cele din sectorul învățământ (-2,3%) și sănătate și asistență socială (-0,1%), generând un impact de -0,2 p.p. asupra evoluției PIB.

Sectorul TIC s-a menținut printre cele mai progresiste și dinamice sectoare, generând cea mai accentuată contribuție pozitivă la PIB în anul 2024. Cu o creștere de 5,5% și o pondere de 7,1% în PIB, acest sector este orientat preponderent spre piața externă, contribuind cel mai semnificativ la majorarea exporturilor de servicii. Dezvoltarea constantă a acestei ramuri se datorează pe de o parte cererii crescânde pentru serviciile de informatică, iar pe de altă parte de politicile Guvernului orientate spre inovarea și digitalizarea economiei.

Datele anuale atestă un impact pozitiv de circa 0,3 p.p. asupra PIB din contul sectorului industrial. Industria energetică a avut cea mai mare influență, VAB majorându-se cu 11,3%, în timp ce industria extractivă a crescut

cu 7,3%. Deși industria prelucrătoare a înregistrat o creștere anuală de circa 1,2%, în trimestrul IV aceasta a fost în declin (-5,8%) și a coborât la o pondere de 7,7% în PIB – un record istoric. Acest rezultat negativ s-a datorat preponderent involuției industriei alimentare (în special fabricarea uleiului de floarea soarelui), afectată în mare măsură de consecințele secetei. Printre alte ramuri industriale care se mențin în declin se regăsesc: fabricarea încălțăminte, a băuturilor, fabricarea produselor din lemn, fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, fabricarea articolelor din material plastic etc.

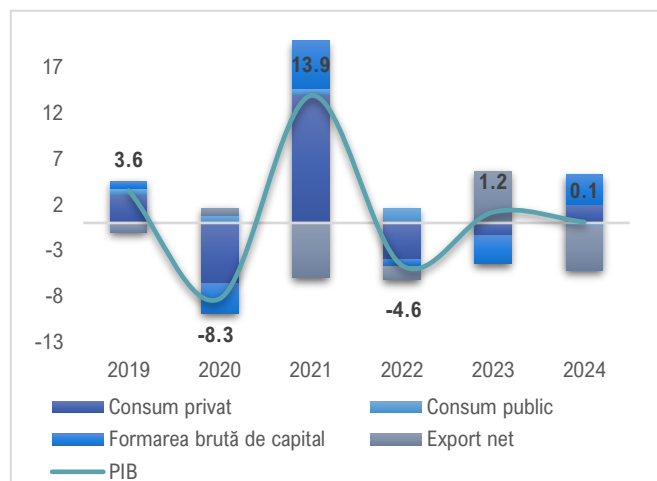
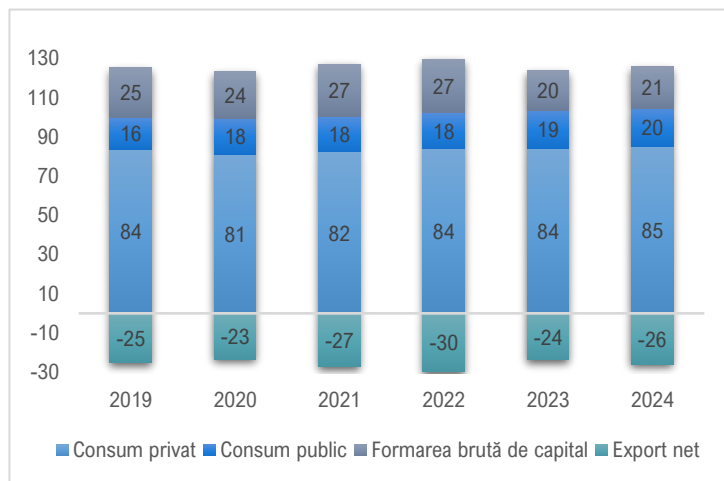
Activitatea de construcții a rezultat cu o creștere de 3,4% a valorii adăugate brute în anul 2024, producând un impact de 0,2 p.p. asupra evoluției PIB. Pe elemente de structură a lucrărilor, creșterea se datorează majorării volumului lucrărilor de întreținere și reparații curente cu 17,4%, a volumului lucrărilor de construcții noi - cu 6,4% și a volumul altor lucrări de construcții - cu 0,7%. Totodată, în perioada analizată volumul lucrărilor de reparații capitale a scăzut cu 8,1%. Pe obiecte de construcții, s-au înregistrat creșteri ale volumului lucrărilor de construcții executate la clădirile rezidențiale cu 15,7%, construcțiile ingineresti cu 6,5% și la alte lucrări cu 0,7%. Totodată, volumul lucrărilor executate la clădirile nerezidențiale a fost în descreștere cu 4% față de anul 2023.

Sectorul financiar-bancar demonstrează reziliență crizelor economice. Evoluția activităților financiare și asigurări indică o tendință pozitivă (3,6% în PIB), cu o creștere de 6,7% a valorii adăugate brute și un impact de 0,2 p.p. la evoluția PIB. Creșterea activelor, creditelor, fondurilor proprii și depozitelor atât ale persoanelor fizice, cât și juridice, precum și îmbunătățirea calității portofoliului de credite, reflectată prin diminuarea creditelor neperformante și a celor expirate, sunt factorii de bază care caracterizează performanța sectorului bancar al Republicii Moldova în anul 2024.

Sectorul HoReCa continuă să înregistreze creștere (+9,1%) și să-și consolideze poziția în structura PIB, fapt ce reflectă o revenire post pandemică impresionantă, ghidată de oportunitate și performanță în servicii, promovare activă și creșterea constantă a numărului de turiști. În ultimii patru ani acest sector a înregistrat o creștere de circa 2,6 ori, iar ponderea s-a majorat de la 0,7% în 2020 până la 1,8% în 2024, fiind stimulat de cererea din partea populației pentru activitățile de recreere, turism, servicii de alimentație publică, precum și de prezența și consumul refugiaților ucraineni pe teritoriul țării noastre.

Printre alte activități economice care au fost în creștere în anul 2024 se regăsesc: tranzacții imobiliare (+1,2%), comerț intern (+0,4%), administrație publică și apărare; asigurări sociale obligatorii (+2,7%).

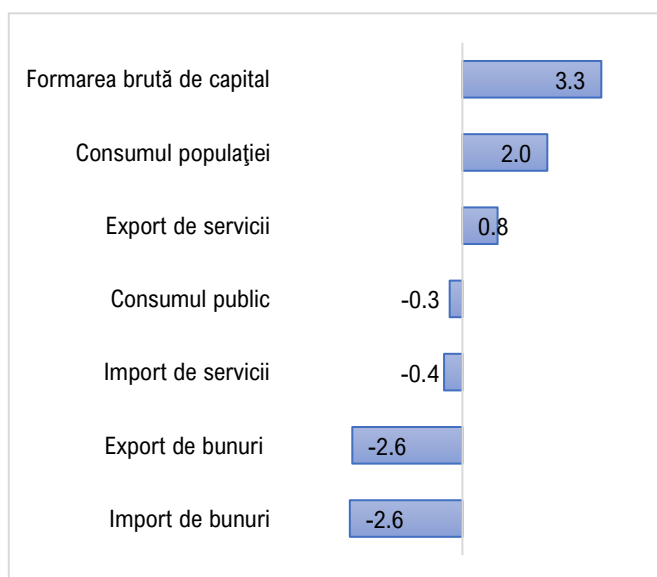
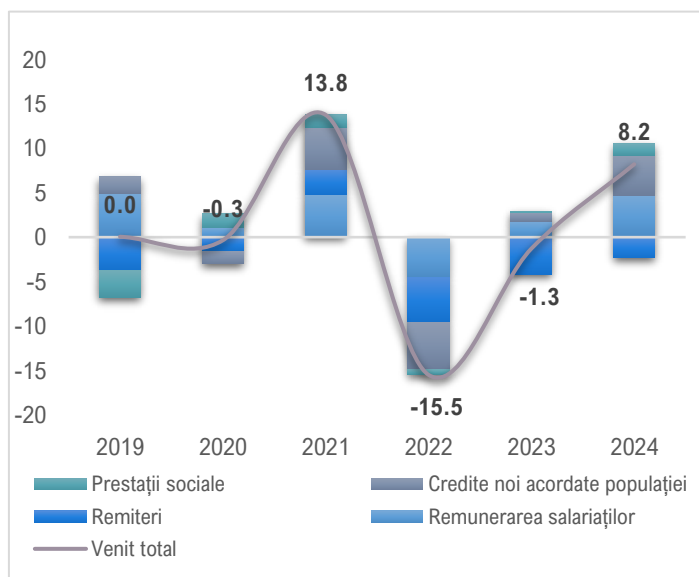
Pe partea cererii, influență pozitivă a fost generată de investiții și consum, iar exportul net a avut un impact negativ. Activitatea investițională s-a înviorat pe parcursul anului 2024, contribuind cu 3,3 p.p. la evoluția PIB, majorare datorată investițiilor în mașini și utilaje (+11,9%) și clădiri și construcții speciale (+8,2%). Este de remarcat evoluția investițiilor din sursele proprii ale agenților economici, care s-au majorat cu 14,8%, fapt ce se datorează politicilor promovate în vederea susținerii reinvestirii profiturilor obținute de companii.

Figura 1.4. Evoluția anuală a PIB în anii 2019-2024 și contribuția componentelor (pe utilizări), %**Figura 1.5. Evoluția structurii PIB după categorii de utilizări în anii 2019-2024, %**

Sursa: Biroul Național de Statistică

Relaxarea politicii monetare a avut un impact pozitiv asupra consumului privat. Consumul privat s-a majorat cu 2,4%, având o contribuție importantă la evoluția PIB (2 p.p.), situație ce se datorează sporirii venitului disponibil real al populației. Creșterea consumului s-a datorat, pe de o parte, majorării salariilor (+9%), iar pe de altă parte intensificării creditării persoanelor fizice (+67,7%), urmare îmbunătățirii condițiilor de creditare: rata medie a dobânzii la creditele de consum s-a diminuat de la circa 14% în anul 2023 până la 10,8%. Consumul administrației publice (-3,6%) a avut o contribuție negativă la evoluția PIB, în special pe seama cheltuielilor pentru procurarea bunurilor și serviciilor, fapt ce accentuează constrângerile bugetare.

Balanța comercială negativă s-a adâncit, ca rezultat al diminuării exporturilor (-5%) pe fundalul majorării importurilor (+5,2%), fapt ce a generat un impact negativ asupra PIB (-4,8 p.p.). Deși exporturile de bunuri s-au diminuat (-12,6%), exporturile de servicii s-au majorat (+5,7%), acestea fiind favorizate în mare parte de dezvoltarea continuă a sectorului IT.

Figura 1.6. Contribuția componentelor la evoluția PIB în anul 2024, %**Figura 1.7. Evoluția venitului disponibil real și contribuția componentelor în anii 2019-2024, %%**

Sursa: Biroul Național de Statistică, calculele MDSD

1.2. Industria

Contextul economic complicat din regiune și diminuarea cererii externe sunt factorii de bază care au creat dificultăți companiilor industriale, acestea nereușind să se recupereze după crizele anilor precedenți. În anul 2024 volumul producției industriale s-a diminuat cu 1,1% față de anul 2023, situație determinată de rezultatul negativ generat de industria prelucrătoare. Celelalte două ramuri (energetică și extractivă) au fost în creștere, dar nu au reușit să compenseze descreșterile din sectorul manufacturier.

Figura 1.8. Evoluția ramurilor industriale în anii 2019-2024, % f.a.p.

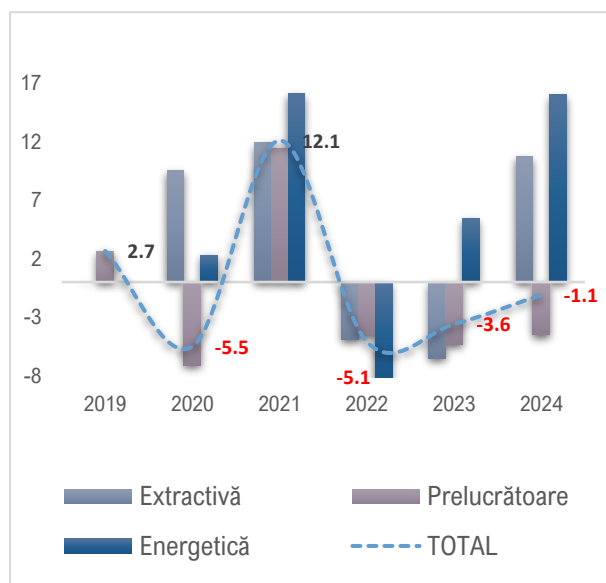

Figura 1.9. Evoluția ramurilor industriei prelucrătoare în anul 2024, % f.a.p.

Sursa: Biroul Național de Statistică

Industria prelucrătoare s-a diminuat cu 4,5% în anul 2024, diminuarea producției industriei alimentare cu 17% fiind principala cauză a acestui rezultat negativ. Fabricarea uleiului de floarea soarelui, cu o pondere de aproape 7% în total industrie, este ramura care a marcat cel mai profund declin (de 2 ori) și a sustras 5,3 p.p. din creșterea industriei. Această situație s-a datorat în mare parte deficitului de materie primă (semințe de floarea soarelui), ca urmare a impactului următorilor factori: 1) diminuarea accentuată a producției de semințe de floarea soarelui, ca efect al secetei severe din vara anului 2024, 2) livrarea semințelor pe piața externă în detrimentul pieței interne din cauza prețurilor mai avantajoase, 3) majorarea prețurilor la semințele importate din Ucraina, care reprezentau o sursă importantă de materie primă pentru procesatorii locali. Totodată, seceta a influențat alte două subramuri importante ale industriei alimentare: procesarea fructelor și legumelor (-12,4%) și fabricarea altor produse alimentare (a zahărului) (-22,1%).

De asemenea, printre alte ramuri manufacturiere care se mențin în declin, influențate preponderent de diminuarea cererii externe, se regăsesc: fabricarea încălțămintei (-32,8%), mașini, utilaje și echipamente (-30,9%), fabricarea produselor din lemn (-13,4%), piese și accesorii pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (-7,8%), produse textile (-6,2%), fabricarea articolelor de îmbrăcăminte (-5%), fabricarea produselor din mase plastice etc. (-2,9%).

Pe de altă parte, unele ramuri industriale au înregistrat creștere: industria metalurgică (+40,1%), tipărire și activități de servicii conexe tipăririi (+29,9%), industria chimică (+24,4%), fabricarea mobilei (+20,9%), industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (+18,8%), fabricarea echipamentelor electrice (+5,1%), fabricarea altor produse din minerale nemetalifere (fabricarea cimentului și a articolelor din beton și ciment) (+10,3%) etc.

Descreșterea sectorului industrial a fost atenuată de majorarea producției ramurii energetice cu 16%. Evoluția înregistrată în sectorul energetic se datorează majorării necesității de acoperire a consumului intern de resurse energetice în contextul regimului termic mai scăzut în sezonul de încălzire din anul 2024 față de cel din anul 2023; deschiderea oportunităților de export al energiei electrice pe piețele din România și Ucraina (exportul de energie electrică a crescut cu 39,3%); intensificarea producției de energie electrică din surse regenerabile. Revigorarea sectorului construcții a determinat majorarea producției industriei extractive cu 10,7%. În special, se evidențiază sporirea extracției de nisip (+13,2%), pietre calcaroase pentru construcții (+40,8%), pietriș, prundiș (+19,5%).

Factorii de influență asupra sectorului industrial:

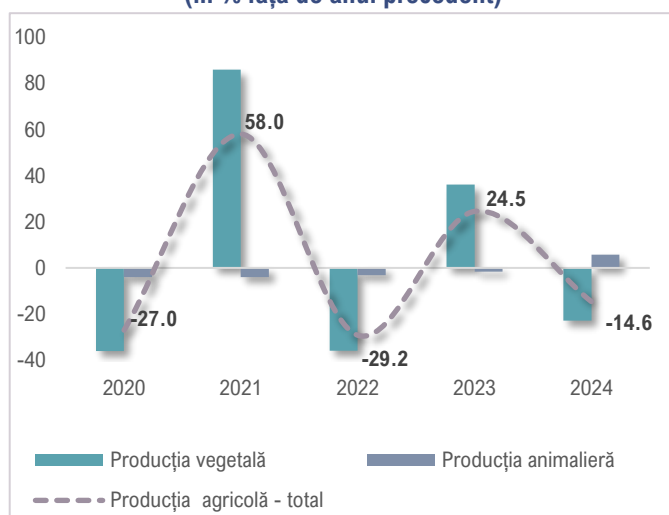
- ↓ menținerea în descreștere a cererii externe
- ↓ competitivitatea redusă a produselor autohtone
- ↓ impactul negativ al războiului
- ↑ revigorarea activității de construcții
- ↑ creșterea consumului de resurse energetice în contextul regimului termic mai scăzut în sezonul de încălzire curent față de cel din anul trecut.

1.3. Agricultura

Condițiile climatice nefavorabile (seceta și arșița) din vară au determinat scăderea volumului producției agricole. În anul 2024 acesta s-a diminuat cu 14,6% comparativ cu anul 2023, însumând circa 41,4 mild. lei. Ca rezultat,

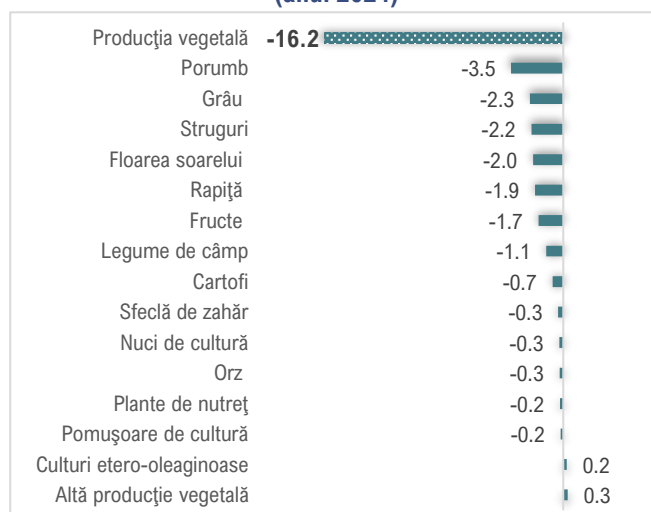
- ↓ producția vegetală s-a diminuat cu 22,9%;
- ↑ producția animalieră a crescut cu 5,7%.

Figura 1.10. Evoluția producției agricole în anii 2020–2024, (în % față de anul precedent)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.11. Gradul de influență a producției vegetale la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

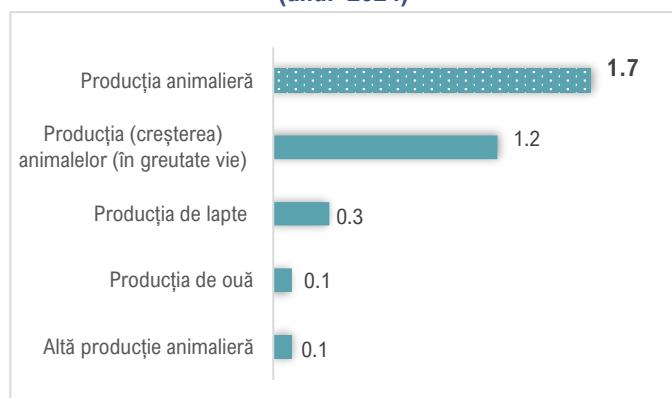
Volumul producției vegetale s-a diminuat cu 22,9%, influența negativă asupra evoluției producției agricole constituind -16,2 p.p. Practic, toate principalele culturi agricole (cerealiere și leguminoase, floarea soarelui, rapiță, cartofi etc.), precum și producția de pe plantațiile pomicole (fructe, nuci și pomușoare) și plantațiile viticole (struguri) au fost afectate de seceta din vară, astfel influențând negativ evoluția producției vegetale în anul 2024:

- rapiță - în scădere cu 59,5%;
- porumb (-47%);
- sfecla de zahăr (-31,9%);
- struguri (-30,6%);
- grâu (-23,5%);
- fructe, nuci și pomușoare (-22,4%);
- cartofi (-21,5%);
- floarea soarelui (-19%);
- orz (-17,6%) etc.

Volumul producției animaliere s-a majorat, determinat în principal de sporirea cu 6,6% a volumului producției (creșterii) animalelor (în greutate vie), generată de majorarea cu 15,9% a producției în întreprinderile agricole. Producția de lapte a înregistrat creștere de 2,3%, urmare sporirii cu 25,4% a producției în întreprinderile agricole. Producția de ouă s-a majorat cu 3,4%, generată de creșterea înregistrată în întreprinderile agricole (+8,6%).

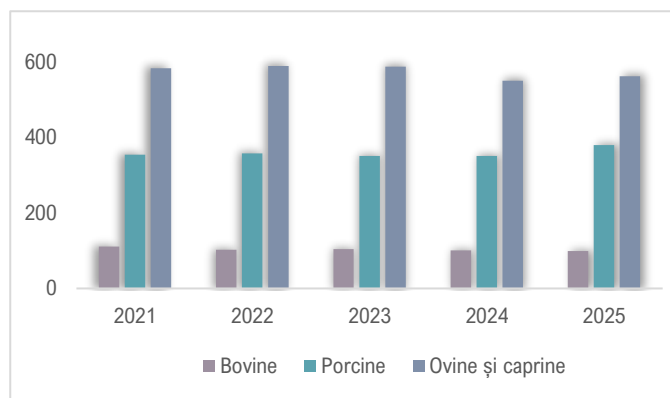
Conform situației din 1 ianuarie 2025 față de data respectivă a anului precedent efectivul de porcine a fost în creștere cu 8,2%, determinat de sporirea efectivului în întreprinderile agricole (+14,8%). De asemenea, efectivul de ovine și caprine s-a majorat cu 2,1%, urmare creșterilor înregistrate atât în întreprinderile agricole (+12,8%) precum și în gospodăriile populației (+1,4%). În pofida creșterii cu 4,6% a efectivului de bovine în întreprinderile agricole, efectivul total de bovine a fost în scădere cu 2,2%, determinat de diminuarea înregistrată în gospodăriile populației cu 4,9%. Efectivul de păsări din întreprinderile agricole s-a majorat cu 12,3%.

Figura 1.12. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (anul 2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.13. Evoluția efectivului de animale la situația din 1 ianuarie a anilor 2021-2025, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în anul 2024:

- 📉 Condițiile climatice nefavorabile (seceta și arșița din vară) au afectat culturile agricole și în consecință volumul producției vegetale s-a diminuat cu 22,9%;
- 📉 Micșorarea efectivului de vaci pentru lapte (-2,7%);
- 📉 Scăderea efectivului de bovine (-4,9%) și porcine (-4,3%) în gospodăriile populației;

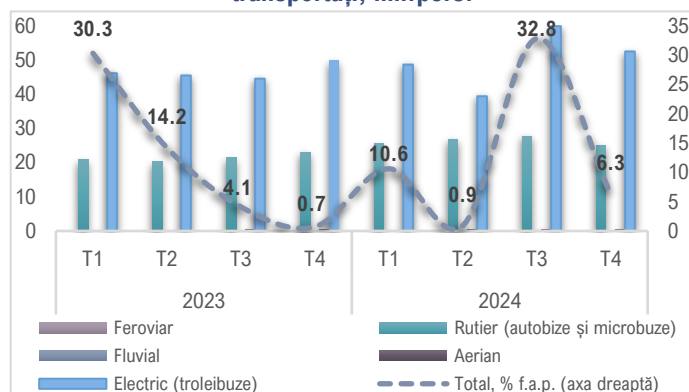
- Majorarea efectivului de porcine (+8,2%) la situația din 1 ianuarie 2025, inclusiv în întreprinderile agricole (+14,8%) comparativ cu aceeași dată a anului 2024;
- Creșterea numărului de bovine (+4,6%), porcine (+14,8%), ovine și caprine (+12,8%) și păsări (+12,3%) în întreprinderile agricole, urmare sprijinului financiar oferit fermierilor în cadrul proiectului „Investiții pentru Guvernanță, Creștere și Reziliență în Agricultură” (AGGRI) pentru modernizarea fermelor de animale și procurarea animalelor de prăsilă în perioada 2023-2027.

1.4. Transport

Mobilitatea populației este în creștere. În anul 2024 numărul de pasageri a crescut cu 12,5% comparativ cu anul 2023, fiind transportați 307,6 mil. pasageri. Pe moduri de transport se atestă creșterea numărului de pasageri transportați pe următoarele căi: rutier (autobuze și microbuze) - cu 22,9%, aerian - cu 24% și cu transportul electric (troleibuze) - cu 7,8%. În același timp, numărul pasagerilor transportați cu transport pe căi navigabile interioare (fluvial) a fost la nivelul anului 2023. Comparativ cu anul 2023, a scăzut numărul pasagerilor transportați cu transportul feroviar - cu 23,9%.

Volumul mărfurilor transportate de întreprinderile de transport în anul 2024 s-a majorat cu 2,2%, determinat de creșterile înregistrate în transportul aerian (+19,5%), transportul rutier (+12,4%) și transportul fluvial (+0,2%). Totodată, s-a diminuat volumul mărfurilor transportate pe cale feroviară (-38%).

Figura 1.14. Evoluția trimestrială a numărului de pasageri transportați, mil.pers.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.15. Evoluția trimestrială a volumului de mărfuri transportate, mii tone

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

- Creșterea fluxurilor comerciale interne;
- Cererea în creștere pentru serviciile de transport public din partea populației;
- Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public;
- Scăderea cererii de tranzit din Ucraina cu transportul feroviar al Moldovei.

1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii¹

În anul 2024 în comerțul de bunuri cu amănuntul au fost înregistrate venituri din vânzări în sumă de 108,8 mild. lei, ceea ce este cu 9,9% (în termeni reali) mai mult decât în anul 2023. Relansarea consumului populației se

¹ Începând cu anul 2023, datele statistice privind vânzările (livrările) de mărfuri și servicii sunt elaborate de către Biroul Național de Statistică în baza declarațiilor TVA colectate de către Serviciul Fiscal de Stat de la plătitori TVA.

datorează pe de o parte încetinirii creșterii prețurilor de consum, iar pe de altă parte majorării veniturilor populației (câștigul salarial s-a majorat cu 9% în anul 2024).

Figura 1.16. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu amănuntul și serviciilor prestate populației în anul 2024, %

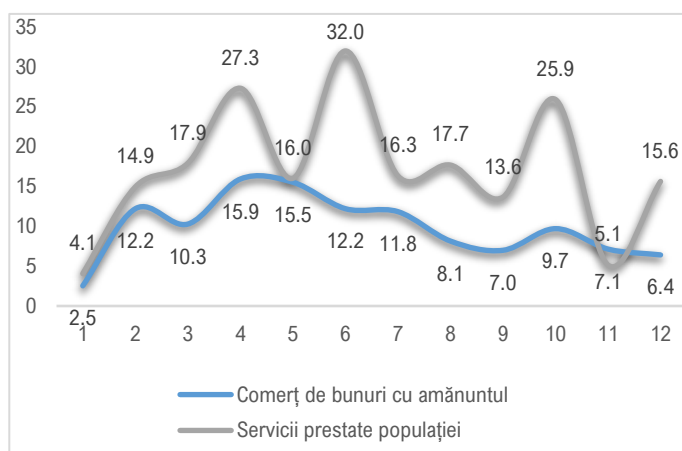
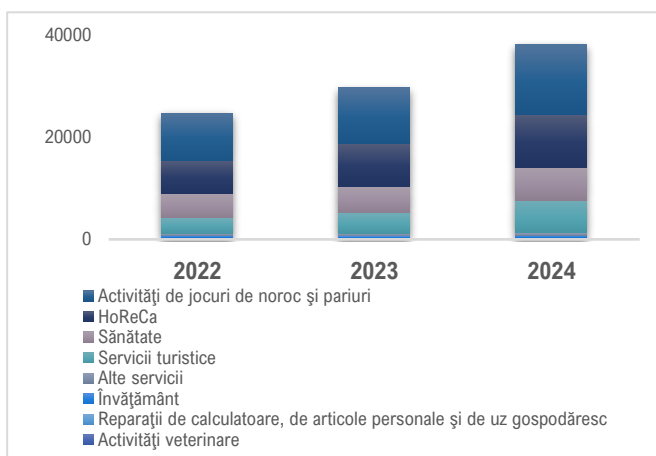

Figura 1.17. Valoarea serviciilor prestate populației în anii 2022-2024 (mil.lei)

Sursa: Biroul Național de Statistică, calcule MDDE

Veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor de piață populației au constituit 38,1 mild. lei și s-au majorat cu 15,7% (în termeni reali) comparativ cu anul 2023. Populației îi sunt prestate predominant servicii de recreere și de agrement (activități de jocuri de noroc și pariuri) – 36%, cazare și alimentație publică – 27%, servicii de sănătate – 17%, servicii ale agențiilor turistice și ale turoperatorilor – 16%, alte activități de servicii – 1%, învățământ – 1%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%.

În contextul îmbunătățirii situației economice în țară și majorării veniturilor disponibile reale, a crescut semnificativ cererea pentru serviciile prestate de agențiile turistice și turooperatori (+43%), serviciile veterinare (+16%), activități de recreere și de agrement (+13%), sănătate (+14%), activități de cazare și alimentație publică (+10%), reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc (+9%). Totuși, s-au diminuat cu 1% veniturile din vânzări în sfera serviciilor de învățământ și cu 5% - din sfera prestării altor servicii.

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț cu ridicata a stagnat în anul 2024, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor majorându-se cu 0,7%.

Figura 1.20. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu ridicata și serviciilor prestate întreprinderilor în anul 2024, %

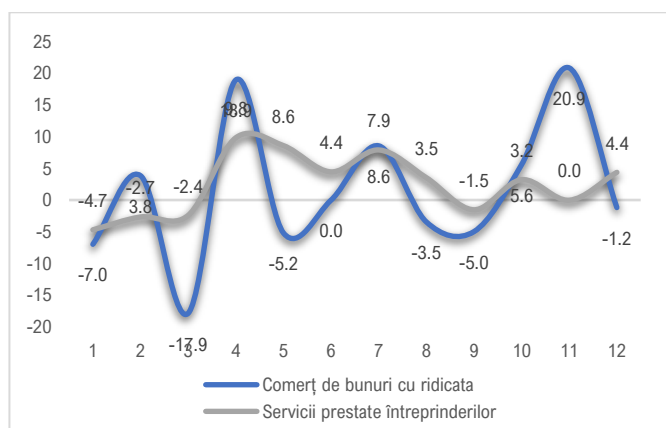
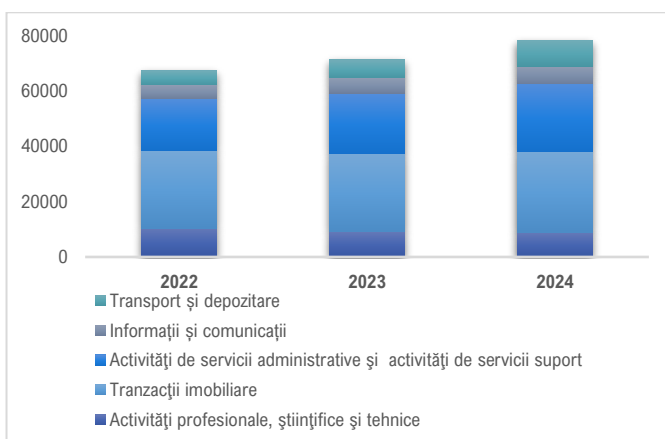

Figura 1.21. Valoarea serviciilor prestate întreprinderilor în anii 2022-2024 (mil.lei)

Sursa: Biroul Național de Statistică, calcule MDDE

În sfera serviciilor prestate întreprinderilor, veniturile din vânzări au manifestat o tendință de recuperare. În anul 2024 veniturile încasate din serviciile prestate întreprinderilor au însumat 78,2 mild.lei, în creștere cu 5% față de anul 2023, comparativ cu -6,9% în anul 2023. Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitare – 37,7%, informații și comunicații – 30,6%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport – 12,9%, tranzacții imobiliare – 11,2%, activități profesionale, științifice și tehnice – 7,6%.

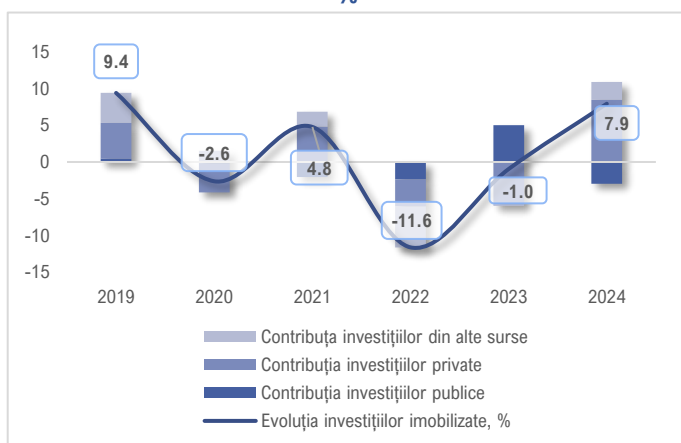
La evoluția veniturilor din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor întreprinderilor au contribuit pozitiv serviciile administrative și de suport, veniturile cărora s-au majorat cu 44,7%, activități profesionale, științifice și tehnice (+12,8%), serviciile din sfera informații și comunicații (+12,4%), transport și depozitare (+3,8%). Pe de altă parte, se atestă o diminuare a serviciilor prestate de sectorul tranzacții imobiliare (-3%).

Temperarea creșterii prețurilor de consum și ameliorarea veniturilor disponibile ale populației, relansarea consumului, îmbunătățirea situației economice și a sentimentului economic sunt factorii de bază care au influențat pozitiv evoluția comerțului intern.

1.6. Investiții în active imobilizate

Volumul investițiilor în anul 2024 a însumat circa 35,2 mild. lei și s-a majorat cu 7,9%, fiind determinat, în general, de evoluția pozitivă a investițiilor finanțate din sursele proprii ale agenților economici, care au înregistrat o creștere semnificativă după declinul continuu din ultimii 2 ani. Totodată, investițiile finanțate din credite și împrumuturi externe și din sursele bugetului public național au fost în diminuare.

Figura 1.22. Evoluția volumului investițiilor în anii 2019-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDDE

Figura 1.23. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare în anii 2022-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDDE

Investițiile proprii ale agenților economici, cu o pondere de 60,8% din total, după scăderea continuă din anii 2022-2023, au înregistrat o creștere importantă (+14,8%) și o contribuție pozitivă de 8,5 p.p. Această situație este explicată de promovarea politicilor de stimulare a investițiilor (introducerea cotei 0% la venitul întreprinderilor direcționat spre investiții etc.).

Investițiile finanțate din împrumuturi interne (11,4% în total) s-au majorat cu 32,2%, contribuind cu +3 p.p. la evoluția totală a investițiilor.

Au crescut investițiile finanțate din sursele străine (+33,6%), cât și din fondul rutier (+8,1%).

Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale -14,1% în total) s-au diminuat semnificativ (-16,3%). Au scăzut, în special, investițiile din bugetul de stat (-24,9%), precum și cele din bugetele unităților administrativ-

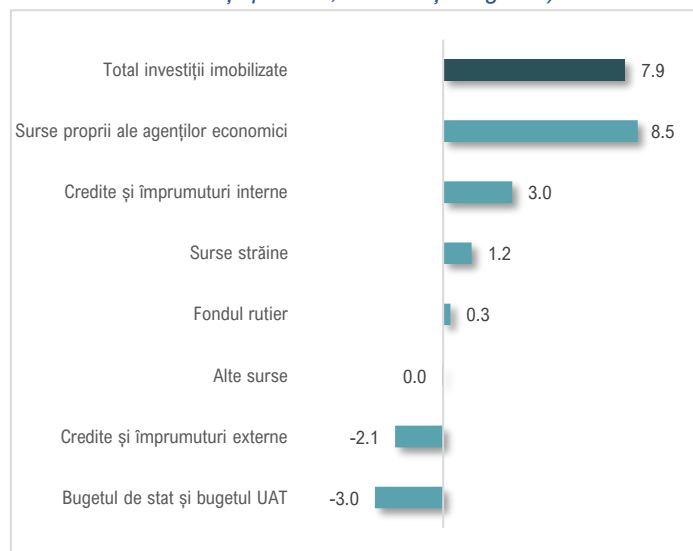
teritoriale (-4,4%), fiind constrânse de posibilitățile bugetare limitate și caracterizate de un grad redus de implementare a proiectelor investiționale comparativ cu anul trecut.

Investițiile finanțate din împrumuturi externe s-au micșorat cu 34%, având o contribuție negativă de -2,1 p.p la evoluția investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

În anul 2024, **după sursele de finanțare**, investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

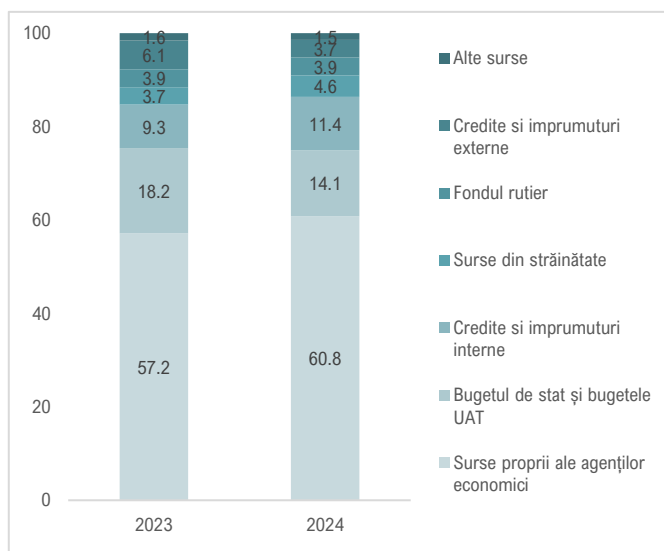
- surse proprii ale agenților economici: +14,8% (21378,2 mil. lei, contribuția +8,5 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +32,2% (4016,1 mil. lei, contribuția +3 p.p.);
- surse străine: +33,6% (1608 mil. lei, contribuția +1,2 p.p.);
- fondul rutier: +8,1% (1359,8 mil. lei, contribuția +0,3 p.p.);
- alte surse: +3,1% (456,4 mil. lei, contribuția +0 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -34% (1318,1 mil. lei, contribuția -2,1 p.p.);
- bugetul de stat și bugetele UAT: -16,3% (4959,7 mil. lei, contribuția -3 p.p.).

Figura 1.24. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în anul 2024 (p.p., + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDDE

Figura 1.25. Structura investițiilor după sursele de finanțare în anii 2023-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Pe categorii de active, s-au majorat investițiile practic în toate tipurile de active: în clădiri rezidențiale și cele nerezidențiale, mașini și utilaje, mijloace de transport, terenuri etc. Doar investițiile în construcții ingineresti și imobilizări necorporale au fost în diminuare.

Investițiile în construcții, care ocupă 45,7% din volumul total al investițiilor, s-au diminuat în anul 2024 cu 0,9%, diminuare fiind condiționată de investițiile în construcțiile ingineresti (-15,1%) finanțate atât din surse publice, cât și din împrumuturile organizațiilor internaționale. Totodată, scăderea ratelor de dobândă la credite pentru imobil a determinat creșterea investițiilor în clădiri rezidențiale (+20,4%) și în clădiri nerezidențiale (+3,6%).

Investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru economie, s-au majorat cu 14,7%. De asemenea, au crescut investițiile în terenuri (+41,7%) și în mijloace de transport (+21,4%).

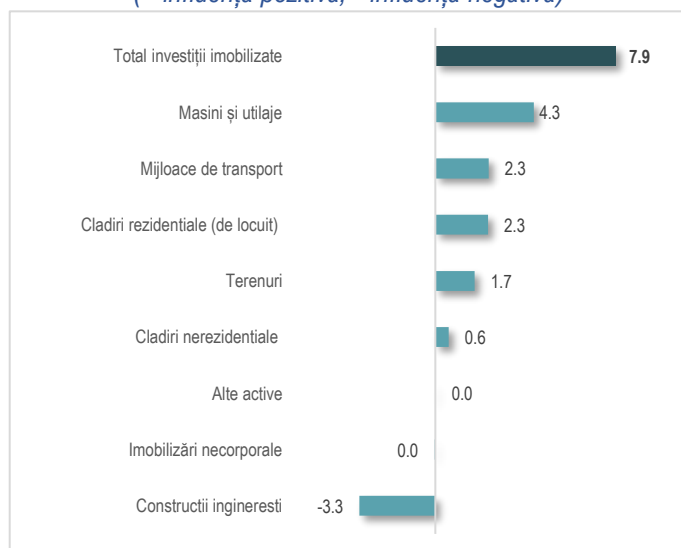
Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

- mașini, utilaje și instalații: +14,7% (10986,5 mil. lei, contribuția +4,3 p.p.);

- mijloace de transport: +21,4% (4321,8 mil. lei, contribuția +2,3 p.p.);
- clădiri de locuit (rezidențiale): +20,4% (4449,1 mil. lei, contribuția +2,3 p.p.);
- terenuri: +41,7% (1915,9 mil. lei, contribuția +1,7 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: +3,6% (5504,1 mil. lei, contribuția +0,6 p.p.);
- imobilizări necorporale: -1,1% (1098,1 mil. lei, contribuția +0 p.p.);
- construcții ingineresti: -15,1% (6126,3 mil. lei, contribuția -3,3 p.p.).

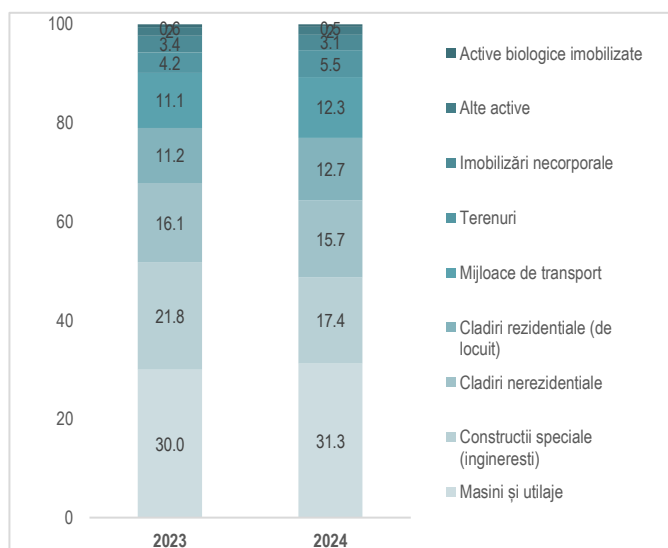
Figura 1.26. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, 2024

(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.27. Structura investițiilor după tipuri de active în anii 2023-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în anul 2024 au fost:

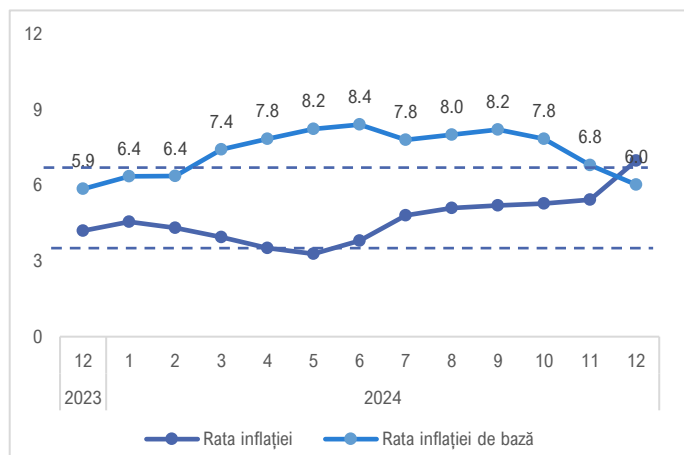
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de războiul din Ucraina;
- ↓ capacități reduse de implementare a proiectelor investiționale în infrastructura publică;
- ↑ promovarea politicilor de stimulare a investițiilor;
- ↑ îmbunătățirea condițiilor de creditare.

2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

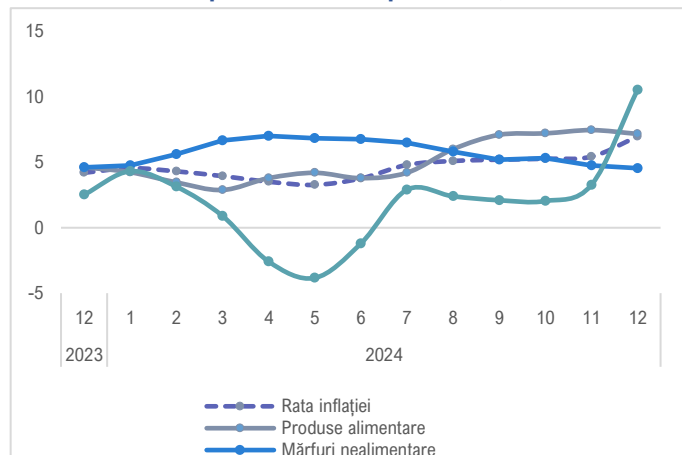
În luna decembrie 2024 rata inflației anuală a constituit 7% (față de decembrie 2023), depășind intervalul de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%). Seceta din vară, majorarea tarifelor la gaz în luna decembrie și deprecierea monedei naționale în trimestrul IV au fost factorii principali cu efect pro-inflaționist.

Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

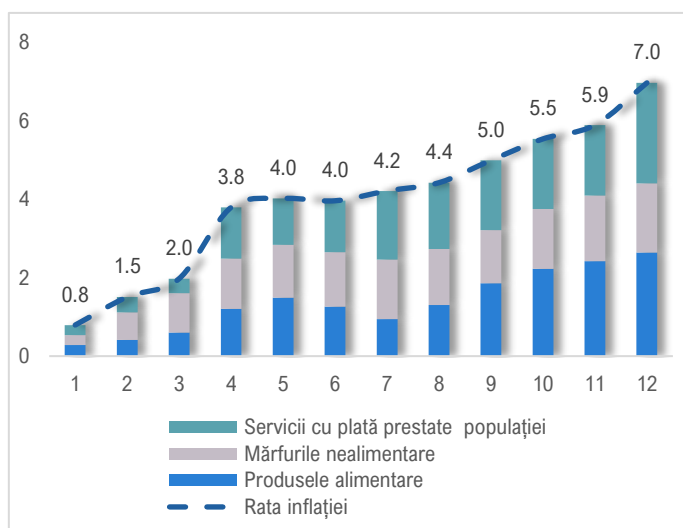
Figura 2.2. Dinamica subcomponentelor IPC, față de luna respectivă a anului precedent, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

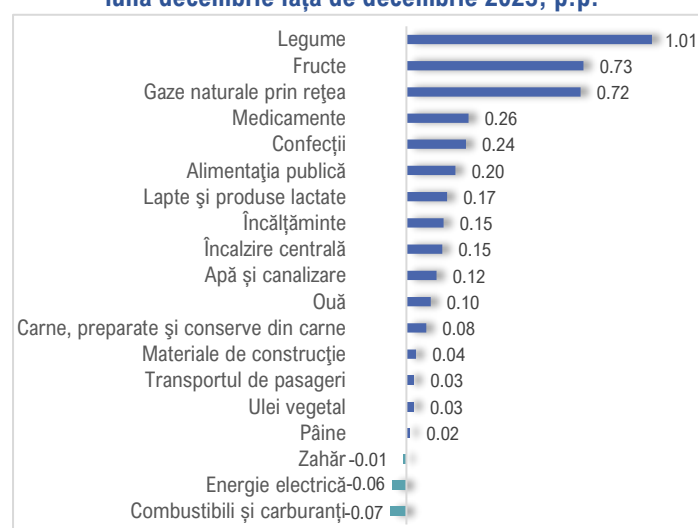
Printre componentele de bază care au majorat indicele prețurilor de consum se enumeră prețurile la legume, fructe, medicamente, confecții, serviciile de alimentație publică, tarifele pentru gaze naturale prin rețea, încălzirea centrală etc.

Figura 2.3. Contribuția principalelor componente la rata inflației față de decembrie a anului precedent (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

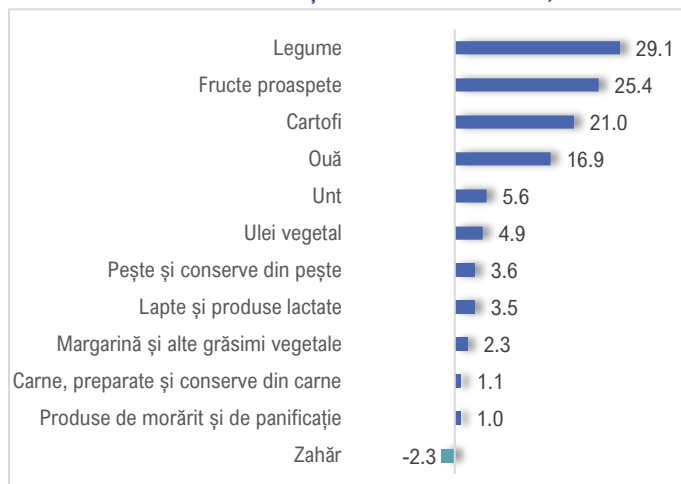
Figura 2.4. Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, luna decembrie față de decembrie 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

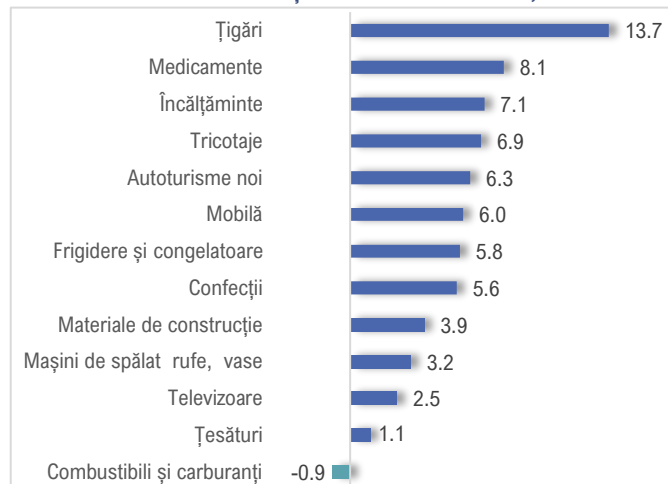
Prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 7,2% și au contribuit cu 2,6 p.p. la creșterea IPC general. Au crescut prețurile la legume cu 29,1%, fructe proaspete - cu 25,4%, cartofi - cu 21%, ouă - cu 16,9% etc., creșterea fiind determinată, în general, de seceta de vară. Totodată, au scăzut prețurile la zahăr cu 2,3%.

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, luna decembrie față de decembrie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.6. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, luna decembrie față de decembrie 2023, %

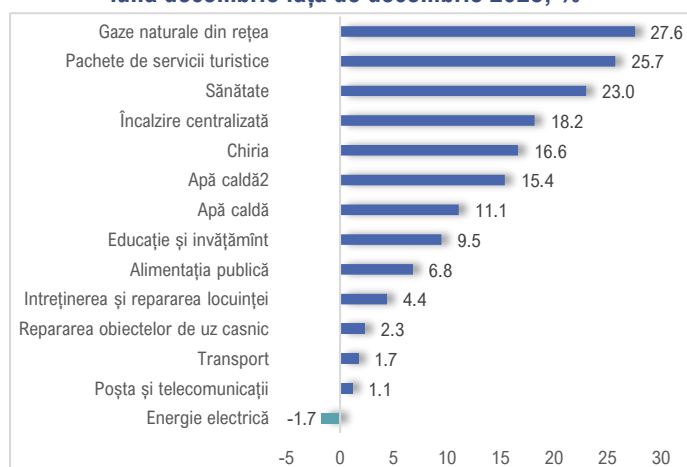
Sursă: Biroul Național de Statistică

Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 4,5% a contribuit cu 1,8 p.p. la IPC. Majorarea prețurilor la țigări, medicamente și confecții a fost factorul principal care a determinat creșterea prețurilor la mărfurile nealimentare (cu câte 0,2 p.p.). Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 13,7%, medicamente - cu 8,1%, încălțăminte - cu 7,1%, autoturisme noi - cu 6,3%, mobilă - cu 6%, frigidere și congelatoare - cu 5,8%, confecții - cu 5,6%, materiale de construcție - cu 3,9%, etc.

Totodată, s-au micșorat prețurile la combustibili și carburanți cu 0,9%.

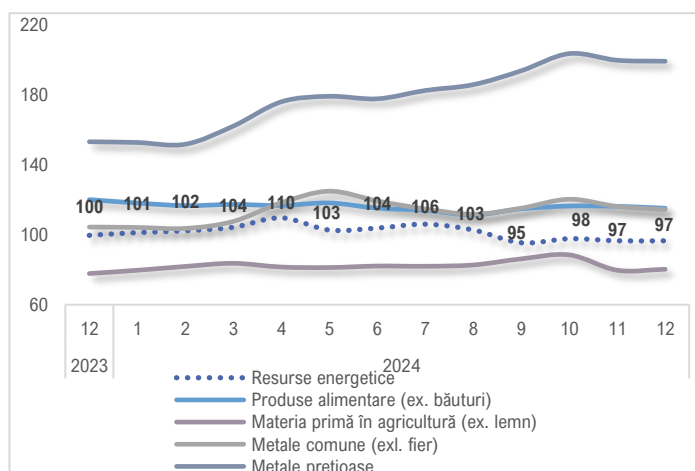
Tarifele la servicii s-au majorat cu 10,5% și au contribuit cu 2,6 p.p. la IPC. După ajustarea tarifelor de către ANRE (decizia din 30.11.2024) tariful la gaze naturale în rețea s-a majorat cu 27,6%, contribuind cu 0,7 p.p. la majorarea ratei inflației. De asemenea, tarifele pentru servicii medicale au influențat IPC cu 0,5 p.p., tarifele pentru încălzire centrală, alimentația publică, chiria și serviciile de turism - cu câte 0,2 p.p., tarifele la apă și canalizare, servicii de educație și învățământ - cu câte 0,1 p.p. Concomitent, tarifele la energia electrică au avut o contribuție negativă de -0,1 p.p.

Figura 2.7. Creșterea (+) /scăderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, luna decembrie față de decembrie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.8. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %

Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

Tensiunile din Orientul mijlociu au determinat presiuni asupra prețurilor internaționale la cele mai importante materii prime, în special, la petrol, cupru și aur. De asemenea, investițiile legate de tranziția la utilizarea energiei verzi susțin cererea la metale comune. Totodată, creșterea ofertei a determinat scăderea presiunilor pro-inflaționiste asupra prețurilor la produsele alimentare.

Conform datelor Băncii Mondiale, indicele prețului mediu la resursele energetice s-a diminuat în luna decembrie cu 3,1% față de luna decembrie 2023. De asemenea, prețurile la produsele alimentare (exclusiv băuturi) s-au micșorat cu 4,1%. Concomitent, de la începutul anului, prețurile la metale prețioase s-au majorat cu 30%, la metale comune - cu 9,5%, la materia primă agricolă (exclusiv lemn) - cu 0,7%.

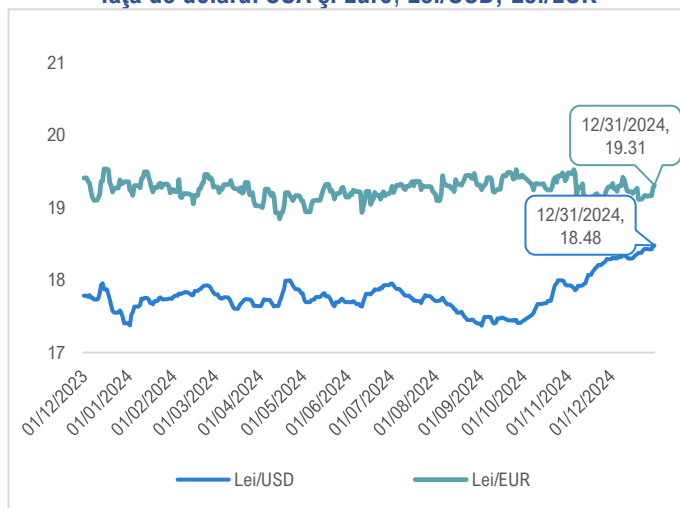
2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În luna decembrie 2024 moneda națională a marcat o depreciere de 6,2% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 17,41 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2024 până la 18,48 lei la 31.12.2024). Față de Euro, leul moldovenesc s-a apreciat cu 0,2%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb:

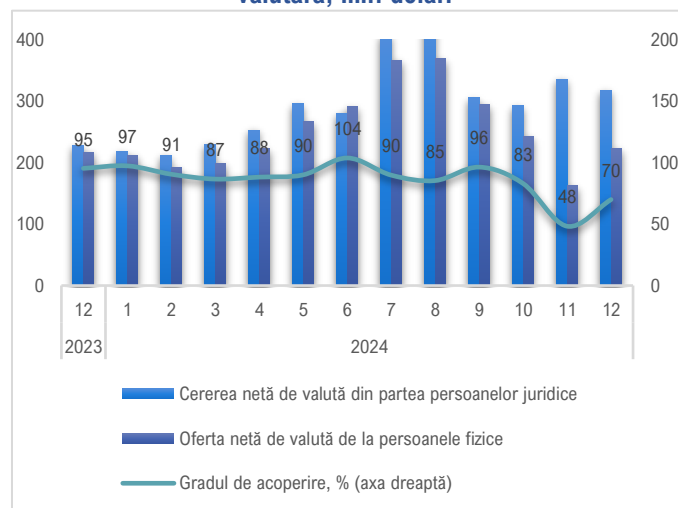
- ↕ fluctuațiile dolarului SUA și a monedei Euro pe piețele valutare internaționale;
- ↓ cererea de valută mai mare decât oferta pe piața valutară internă;
- ↑ suplinirea activelor valutare de rezervă.

Figura 2.9. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.10. Cererea și oferta de valută străină pe piața valutară, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În anul 2024 cererea netă de valută din partea agenților economici a depășit oferta netă de valută de la persoanele fizice cu 15,1%.

↑ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 3039,8 mil. dolari și s-a majorat cu 5,8% față de ianuarie-septembrie 2023.

↓ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 3579,9 mil. dolari și s-a majorat cu 26,7%.

Pe parcursul acestei perioade BNM a intervenit pe piața valutară locală prin vânzări în volum de 205 mil. dolari.

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul anului 2024 a atins 5483,6 mil. dolari (asigurând 6,3 luni de import), majorându-se cu 0,6% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2023.

Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

- ↓ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (440,1 mil. dolari);
- ↓ ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (242,1 mil. dolari);
- ↓ deprecierea cursurilor de schimb ale valutilor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (241,9 mil. dolari);
- ↓ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de vânzări de valută (226,3 mil. dolari);
- ↑ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor și pentru suport bugetar (790,9 mil. dolari);
- ↑ veniturile din gestionarea rezervelor valutare (213,3 mil. dolari).

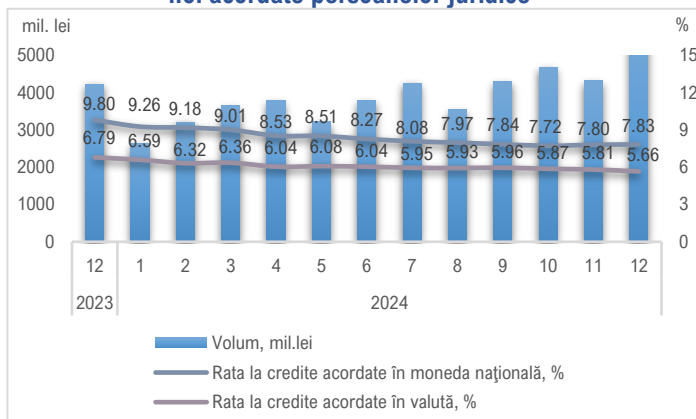
2.3. Indicatorii monetari

Presiunile dezinflaționiste au determinat BNM să relaxeze în continuare politica monetară. În acest context, rata de bază a fost micșorată pe parcursul anului de la 4,8% până la 3,6%, având ca scop stimularea cererii interne, echilibrarea economiei naționale și ancorarea așteptărilor inflaționiste. Prin urmare, s-au micșorat treptat ratele dobânzilor la credite și depozite.

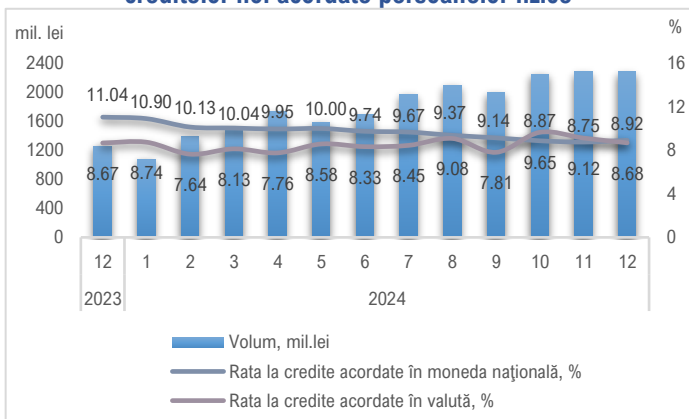
Îmbunătățirea condițiilor de creditare a determinat creșterea, în anul 2024, a volumului creditelor noi acordate (+34%). Această creștere s-a datorat creditării persoanelor fizice (în creștere de 1,7 ori), precum și persoanelor juridice (+22,6%).

Volumul creditelor noi acordate **persoanelor fizice** s-a majorat de 1,7 ori față de anul 2023, constituind 21,8 mild. lei. Creșterea a fost asigurată de înviorarea *creditelor de consum* (62,4% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice), care s-au majorat cu 43,9%. *Creditele pentru imobil* (37,2% din total), de asemenea, au înregistrat o creștere de 2,4 ori. Această tendință a fost determinată de micșorarea cu 2 p.p. a ratei dobânzii la creditele acordate în monedă națională (99,8% din total). Totodată, *creditele pentru alte scopuri* (0,4% din total) rămân în diminuare.

În anul 2024 volumul creditelor noi acordate **persoanelor juridice** a crescut cu 22,6% față de anul 2023, constituind 47,2 mild. lei. Această situație a fost determinată de diminuarea cu câte 2 p.p. a ratei dobânzii la creditele acordate în monedă națională (63,8% din suma totală) și în valută străină, care au fost în creștere cu circa 28,5% și 12,4%, respectiv.

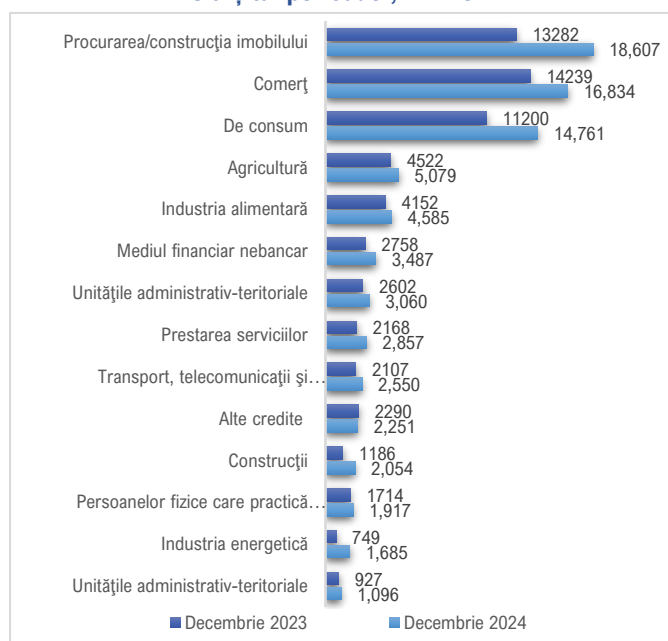
Figura 2.11. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

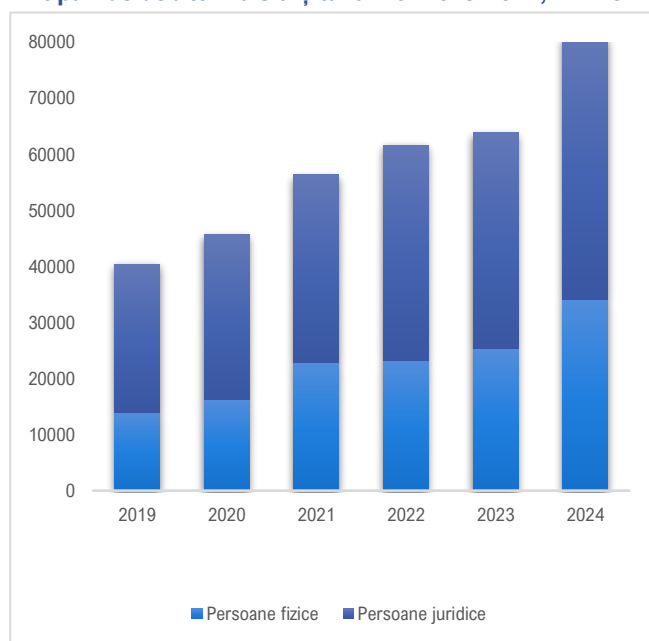
Figura 2.12. Dinamica lunară a ratelor dobânzilor și creditelor noi acordate persoanelor fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Ca rezultat, portofoliul total de credite bancare la finele anului 2024 s-a majorat cu 26,5% comparativ cu situația la 31.12.2023, soldul total însumând 80,8 mild. lei.

Figura 2.13. Portofoliul de credite pe sectorul bancar la sfârșitul perioadei, mil. lei

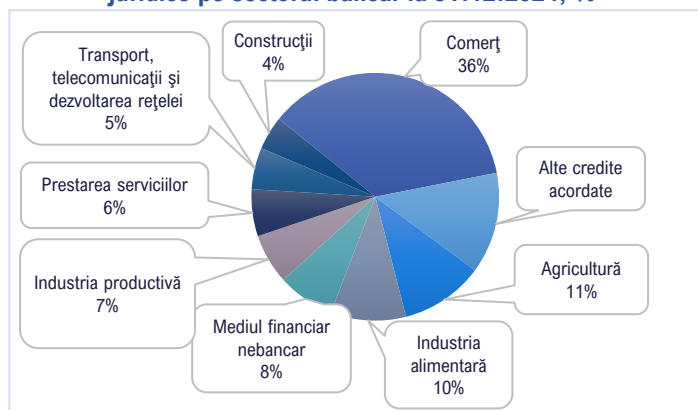
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.14. Portofoliul de credite pe sectorul bancar pe tipuri de debitori la sfârșitul anilor 2019-2024, mil. lei

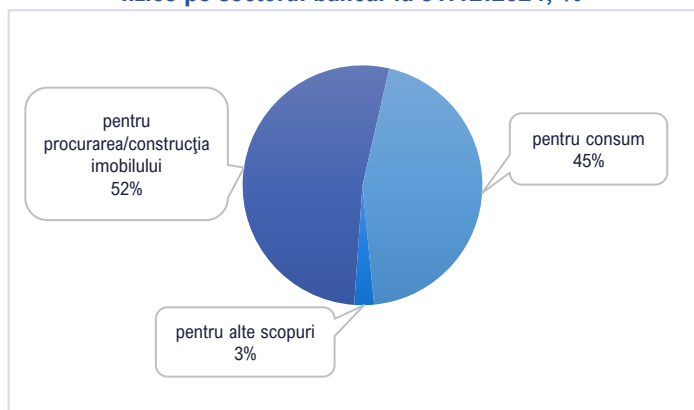
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Cu o pondere de 57,8%, soldul portofoliului de credite acordate **agenților economici** a însumat la sfârșitul lunii decembrie 46,7 mild. lei, majorându-se cu 21%. Majorarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost determinată de creditele acordate comerțului care, având o pondere de 36,1% din total, s-au majorat cu 18,2%, fiind urmate de cele acordate în domeniul construcțiilor (4,4% din total) – de 1,7 ori.

La finele anului 2024 portofoliul de credite acordate **persoanelor fizice** a atins 34,1 mild. lei, fiind în creștere cu 34,9% comparativ cu situația la 31.12.2023. Majorarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (43,2% din total) și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (54,5%), care au crescut cu 31,8% și 40,1%, respectiv, în timp ce alte credite (2,3%) s-au diminuat cu 6,1%.

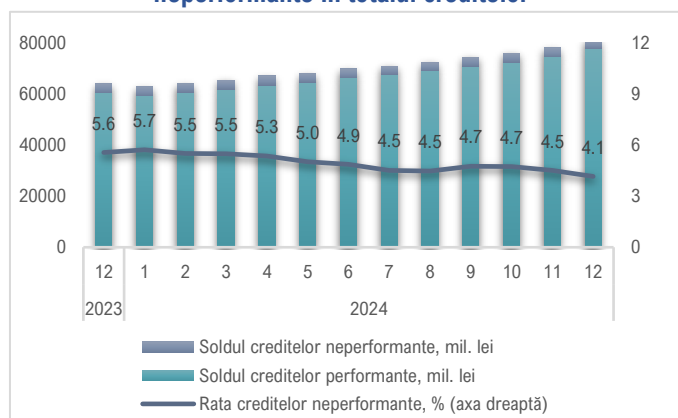
Figura 2.15. Structura portofoliul de credite a persoanelor juridice pe sectorul bancar la 31.12.2024, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

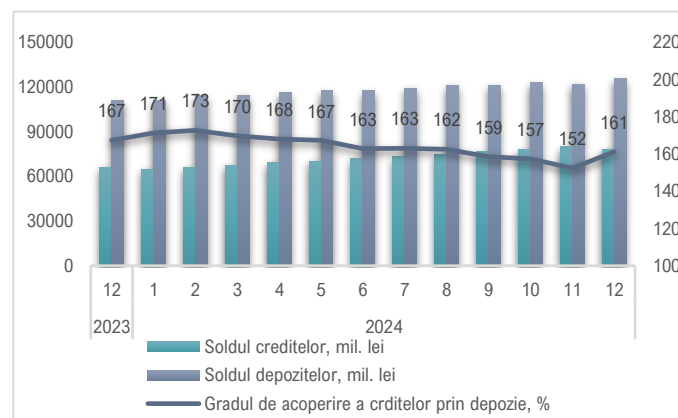
Figura 2.16. Structura portofoliul de credite a persoanelor fizice pe sectorul bancar la 31.12.2024, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

În luna decembrie 2024 volumul creditelor neperformante s-a diminuat cu 5,5% față de decembrie 2023 până la 3,3 mld. lei. În consecință, ponderea creditelor neperformante în volumul total al creditelor s-a micșorat cu 1,4 p.p., ajungând la nivelul de 4,2%.

Figura 2.17. Evoluția soldului creditelor și a ratei creditelor neperformante în totalul creditelor

Sursă: Banca Națională a Moldovei

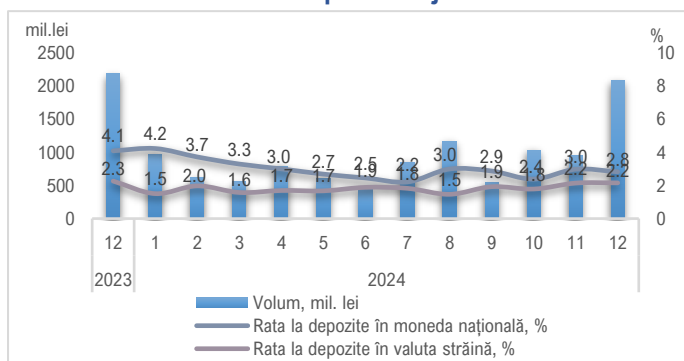
Figura 2.18. Gradul de acoperire a creditelor prin depozite

Sursă: Banca Națională a Moldovei

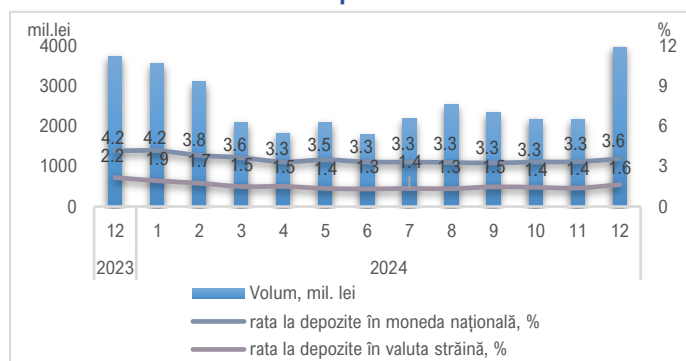
Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 161%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

În contextul diminuării ratelor la depozite, se atestă tendința de diminuare a depozitelor noi atrase la termen. În anul 2024 au fost atrase depozite noi în valoare de 40,4 mld. lei, sau cu 8% mai puțin comparativ cu anul 2023.

Persoanelor fizice le revin 83,8% (29,8 mld. lei) din volumul total al depozitelor noi la termen – cu 9,6% mai puțin decât în anul 2023. Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoanele juridice** s-a diminuat cu 3,3%.

Figura 2.19. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

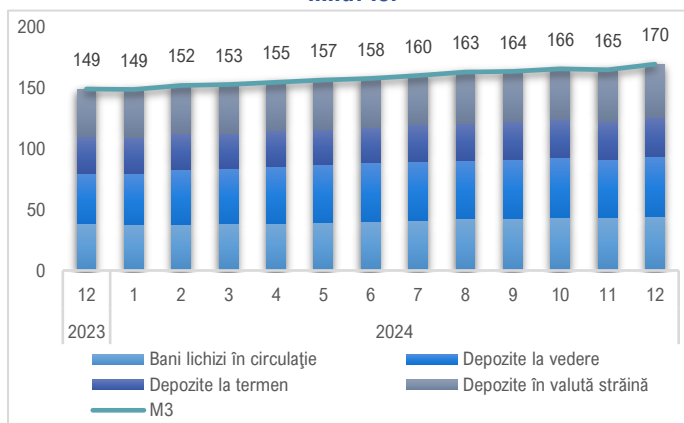
Figura 2.20. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

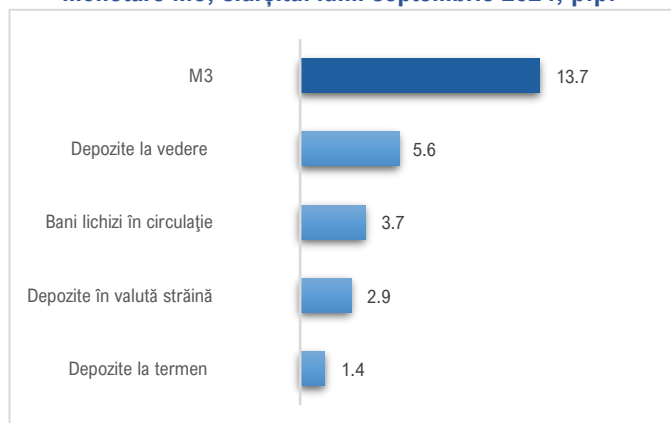
Concomitent, **depozitele noi atrase la vedere** au fost în creștere considerabilă de 15,9% față de anul 2023, constituind 196 mild. lei.

Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul anului 2024 s-a majorat cu 13,4% comparativ cu situația la 31.12.2023, atingând un volum de 125,5 mild. lei.

Depozitele la vedere au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare. La sfârșitul lunii decembrie 2024 masa monetară M3 a constituit 169,6 mild. lei și s-a majorat cu 13,7% comparativ cu situația de la 31.12.2023, creștere influențată preponderent de majorarea depozitelor la vedere (+5,6 p.p. contribuție). Contribuția banilor în circulație a fost de 3,7 p.p., depozitelor în valută străină - de 2,9 p.p., depozitelor la termen – de 1,4 p.p.

Figura 2.21. Dinamica masei monetare M3 pe componente, mild. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.22. Gradul de influență asupra evoluției masei monetare M3, sfârșitul lunii septembrie 2024, p.p.

Sursă: Banca Națională a Moldovei

3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

Conform datelor Ministerului Finanțelor, veniturile Bugetului Public Național în anul 2024 au atins valoarea de 110,3 mild. lei, înregistrând o creștere de 7,9% față de aceeași perioadă a anului precedent. În același timp, cheltuielile au totalizat 123 mild. lei, marcând o creștere de 4,3%.

În rezultat, deficitul bugetar s-a soldat cu -12,6 mild. lei (3,9% în raport cu PIB) și s-a diminuat cu 18,9% comparativ cu anul 2023 (-15,6 mild. lei).

Figura 3.1. Evoluția trimestrială a veniturilor și cheltuielilor bugetare în anii 2022-2024 (%)

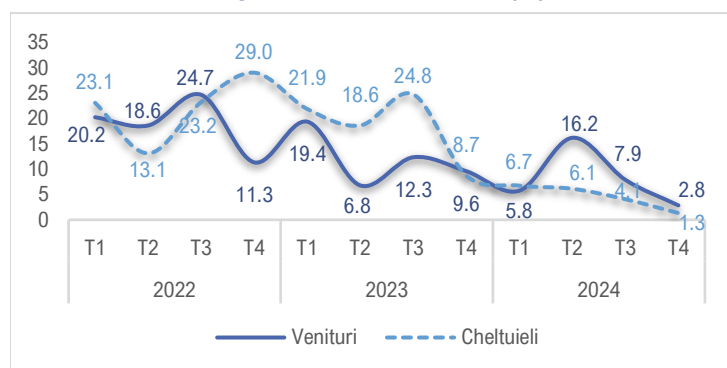
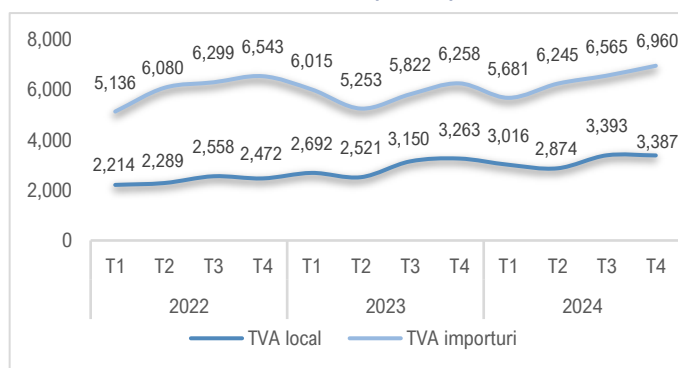

Figura 3.2. Încasările bugetare trimestriale din TVA în anii 2022-2024 (mil. lei)

Sursă: Ministerul Finanțelor

În structura veniturilor bugetare, cea mai mare pondere (62,1%) revine încasărilor din impozite și taxe – 68,5 mild. lei, în structura căror se evidențiază **veniturile din impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, care au generat cea mai mare contribuție la creșterea veniturilor (4,5 p.p.), dintre care componentele cu influență principală:

- ↑ încasările din TVA la mărfurile importate au înregistrat o creștere de 9%, determinată de majorarea valorii mărfurilor importate;
- ↑ încasările din accize au înregistrat o majorare de 12,9% în contextul extinderii listei subiecților care au obligația de a calcula și achita accize și majorarea cotelor accizelor pentru unele categorii;
- ↑ veniturile din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova au crescut cu 9%, semnalând relansarea consumului intern.

Încasările din veniturile salariale se mențin în creștere. Veniturile din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală s-au majorat cu 15,8% și cu 15,6% - din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii. În rezultat, veniturile din contribuțiile salariale au influențat cu 4,4 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

Încasările din impozitul pe venitul persoanelor fizice s-au majorat cu 19,9%, contribuind cu 1,4 p.p. la creșterea veniturilor totale, în timp ce al **persoanelor juridice** a scăzut cu 3,8%, contribuind la reducerea veniturilor BPN cu -0,3 p.p., această diminuare fiind urmare a realizării măsurii de politică fiscală privind aplicarea cotei zero de impozitare a veniturilor întreprinderilor mici și mijlocii nedistribuite sub formă de dividende.

Intrările de granturi s-au diminuat. În 12 luni 2024 au fost primite granturi de la organizații internaționale pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 2,6 mild. lei, de 2,1 ori mai puțin comparativ cu perioada similară a anului precedent (5,3 mild. lei), generând cel mai mare impact negativ de -2,7 p.p.

În anul 2024, categoria „**Alte venituri**” a înregistrat o majorare de 15,8% față de perioada similară a anului precedent și a influențat veniturile bugetare totale cu +0,8 p.p. Această creștere a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor la poziția „*venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor*” (+20,5%).

Figura 3.3. Structura veniturilor bugetare în anul 2024 (%)

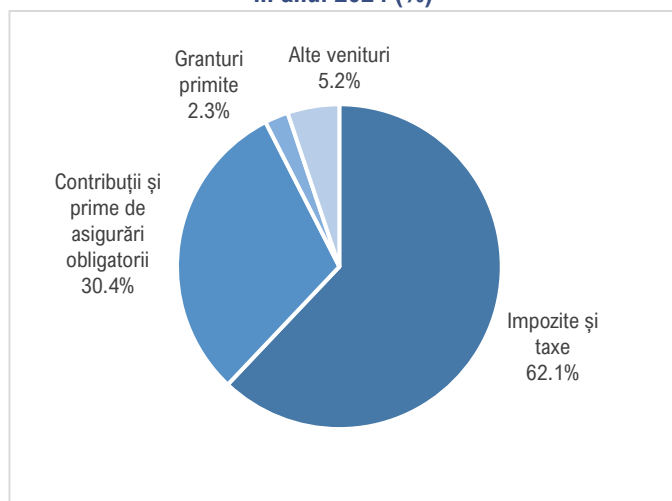
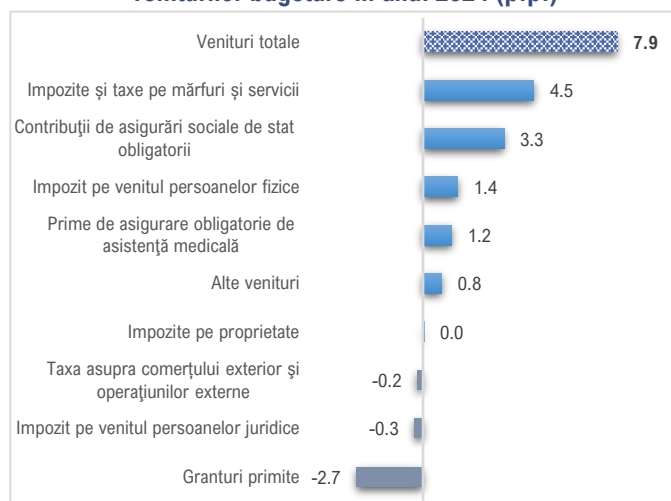

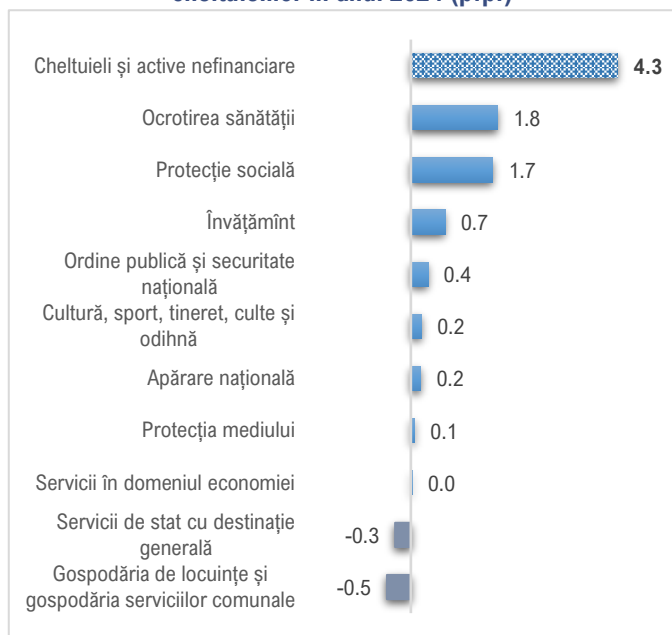
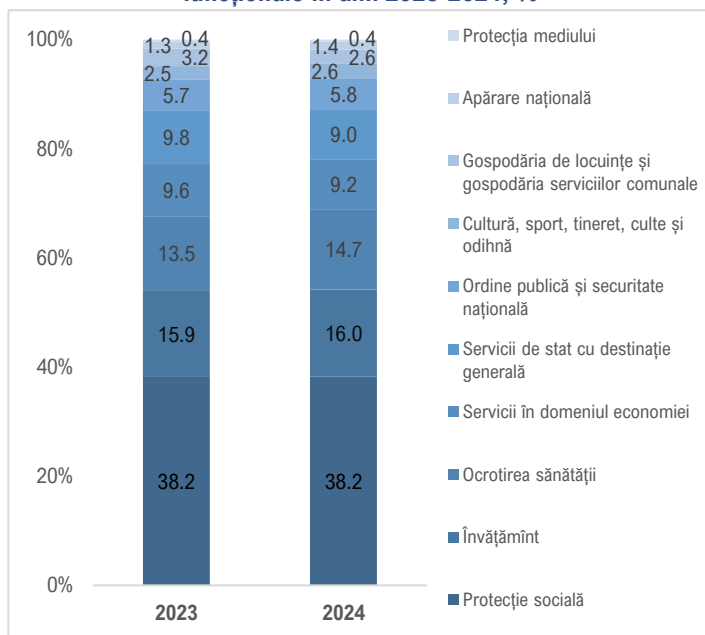
Figura 3.4. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare în anul 2024 (p.p.)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Deși veniturile bugetare au crescut într-un ritm mai rapid decât cheltuielile, valoarea totală a cheltuielilor continuă să depășească veniturile, menținând astfel presiune asupra bugetului. Creșterea cheltuielilor bugetare a fost în principal influențată de majorările cheltuielilor pentru ocrotirea sănătății, care a înregistrat o majorare de 13,4%, contribuind cu 1,8 p.p. la creșterea totală. Cheltuielile pentru protecția socială au crescut cu 4,5% (+1,7 p.p. contribuție), cheltuielile pentru serviciile în domeniul învățământului – cu 4,5% (+0,7 p.p. contribuție), ordine publică și securitate națională - cu 6,3% (+0,4 p.p. contribuție), cultură, sport, tineret, culte și odihnă - cu 8,9% (+0,2 p.p. contribuție), apărare națională – cu 16,2% (+0,2 p.p. contribuție), protecția mediului – cu 23% (+0,1 p.p. contribuție).

Cheltuielile pentru gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale, în ianuarie-decembrie curent, au înregistrat o diminuare de 15,7% față de perioada similară din anul precedent, generând impact asupra diminuării cheltuielilor bugetare de – 0,5 p.p. Serviciile de stat cu destinație generală s-au diminuat cu 3,4% (-0,3 p.p. contribuție).

Figura 3.5. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor în anul 2024 (p.p.)**Figura 3.6. Structura cheltuielilor conform clasificării funcționale în anii 2023-2024, %**

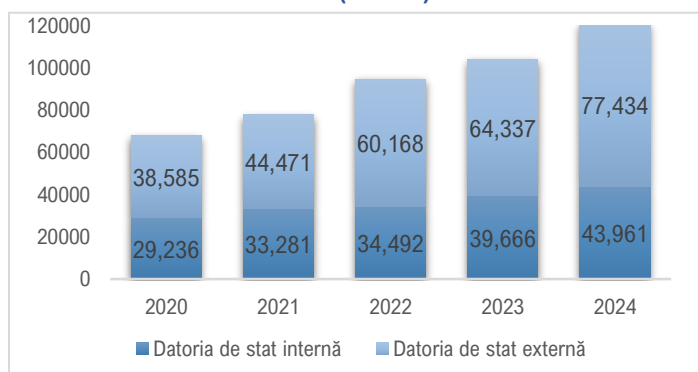
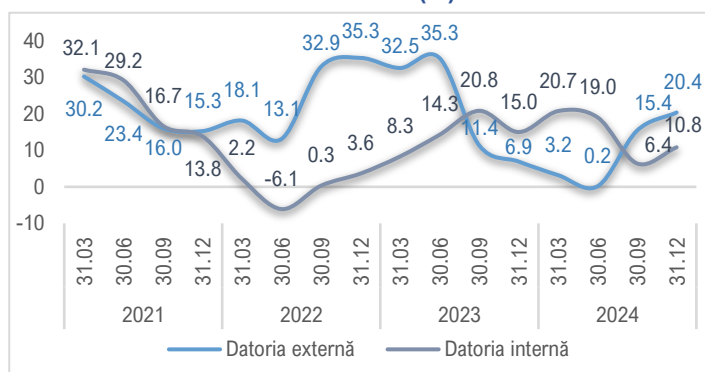
Sursă: Ministerul Finanțelor

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Tendința de creștere a datoriei de stat (internă și externă) s-a menținut pe parcursul anului 2024, fiind influențată de necesitatea finanțării deficitului bugetar. La situația din 31 decembrie soldul datoriei de stat a însumat 121,4 mild. lei și a înregistrat o majorare cu 16,7% comparativ cu aceeași dată din anul precedent.

Cu o pondere de 36,2% din valoarea totală a datoriei de stat, **datoria internă** la sfârșitul lunii decembrie 2024 a constituit 44 mild. lei și s-a majorat cu 10,8% față de aceeași situație a anului 2023. Modificarea datoriei de stat interne s-a produs preponderent din contul majorării emisiunii valorilor mobiliare de stat pe piața primară, al căror volum de la începutul anului curent a crescut cu 17,3%.

Datoria de stat externă (63,8% din total), a însumat 77,4 mild. lei și s-a majorat cu 20,4%. În valută străină datoria de stat externă a constituit 4,2 mild. dolari și a înregistrat o creștere de 13,4% comparativ cu sfârșitul lunii decembrie 2023. Majorarea intrărilor de surse externe de finanțare a condiționat creșterea datoriei de stat externe.

Figura 3.7. Datoria de stat la data de 31 decembrie, anii 2020-2024 (mil. lei)**Figura 3.8. Evoluția datoriei de stat internă și externă, anii 2021-2024 (%)**

Sursă: Ministerul Finanțelor

În structura valorilor VMS se evidențiază unele modificări: s-a majorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 364 zile cu 6,9 p.p., ajungând la 64,8%. Totodată, s-a micșorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 91 zile cu 1,5 p.p. (până la 0,5%), 182 zile – cu 3,5 p.p. (până la 25,8%), 2 ani – cu 1,2 p.p. (2,6%), 3 ani – cu 0,5 p.p. (1,3%), 5 ani – cu 0,4 p.p. (2,6%).

⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a majorat de la 5,91% (decembrie 2023) până la 6,33% (decembrie 2024);

⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS cu 74%.

Figura 3.9. Dinamica ratei nominale medii anuale ponderate a dobânzii pentru VMS, anul 2024 (%)

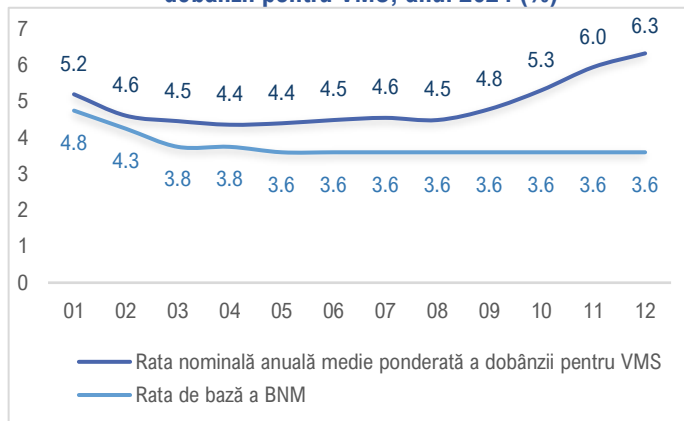
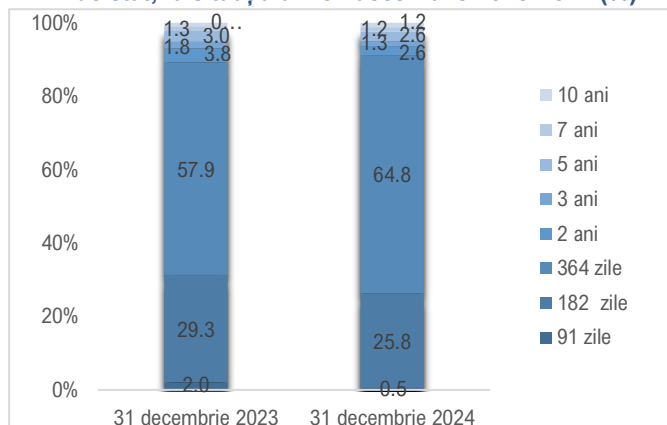

Figura 3.10. Structura după maturități a valorilor mobiliare de stat, la situația din 31 decembrie 2023-2024 (%)

Sursă: Ministerul Finanțelor

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

În anul 2024 necesarul de finanțare externă a țării s-a accentuat. Restabilirea cererii interne, situația complicată din regiune, războiul din țara vecină și prețurile reduse la resursele energetice și produsele alimentare s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru anul 2024. Cererea internă a determinat creșterea cu 4,1% a valorii importurilor de bunuri. Concomitent, riscurile asociate conflictului militar din Ucraina și cererea externă modestă au influențat scăderea exporturilor de bunuri (-12%) și remiterilor primite din exterior (-4,5%), ceea ce a condus la creșterea deficitului contului curent de circa 1,5 ori - până la 2,9 mild. dolari (16% în raport cu PIB). Prin urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 15,6%, comparativ cu 10,8% în anul 2023.

Perspectivile incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat micșorarea cu 6,7% a fluxului de intrări a investițiilor străine directe în țară. În special s-au diminuat intrările de participațiile la capital (de circa 32 ori), până la 1,1 mil. dolari - cel mai redus nivel din ultimii 16 ani.

În aceste condiții, mijloacele financiare sub formă de numerar și depozite și împrumuturi au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în anul 2024.

Contul curent și contul de capital

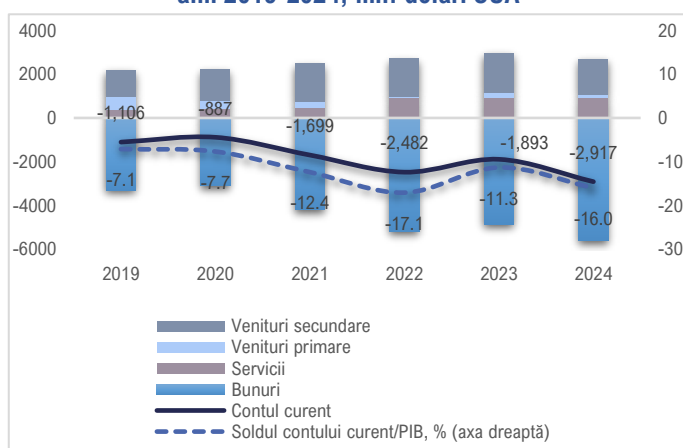
Deficitul contului curent s-a majorat, constituind 16% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 2917 mil. dolari și s-a majorat cu 54,1% comparativ cu anul 2023.

Situația soldurilor principalelor componente ale contului curent se prezintă astfel:

- comerț cu bunuri: -5619,9 mil. dolari (+135,4%);
- comerț cu servicii: 918,8 mil. dolari (+2,7%);
- venituri primare: 157,9 mil. dolari (-40,8%);
- venituri secundare: 1626,2 mil. dolari (-10,4%).

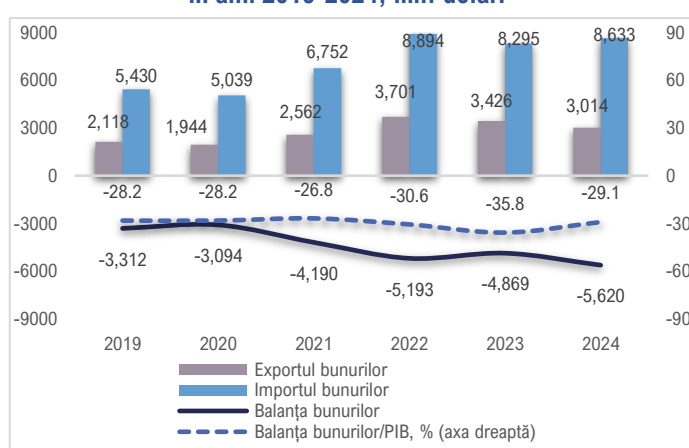
Deteriorarea soldului contului curent a fost determinată de evoluția tuturor componentelor, cu excepția comerțului cu servicii, însă, cea mai mare contribuție negativă a fost din partea deficitului comercial cu bunuri.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent în anii 2019-2024, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exporturile de bunuri au constituit 3013,5 mil. dolari (-12%) și au fost determinate în general de:

- ↓ micșorarea reexporturilor de produse minerale (ulei de petrol) către Ucraina;
- ↓ diminuarea prețurilor internaționale la bunurile exportate în primul semestru 2024;
- ↓ cererea externă slabă;
- ↓ conflictul militar în Ucraina.

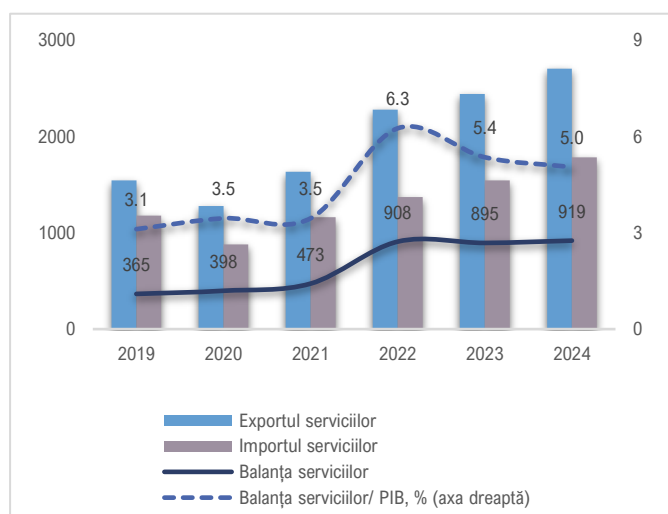
Importurile de bunuri au constituit 8633,4 mil. dolari (+4,1%), fiind determinate de:

- ↓ micșorarea importurilor de produse minerale (ulei de petrol);
- ↑ cererea internă pentru bunurile importate;
- ↓ micșorarea prețurilor internaționale la bunurile importate.

Exportul serviciilor s-a majorat cu 10,8% (în termeni nominali), în general, datorită creșterii serviciilor de călătorii (+15,4%), serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+14,6%) și serviciilor de transport (+3,7%).

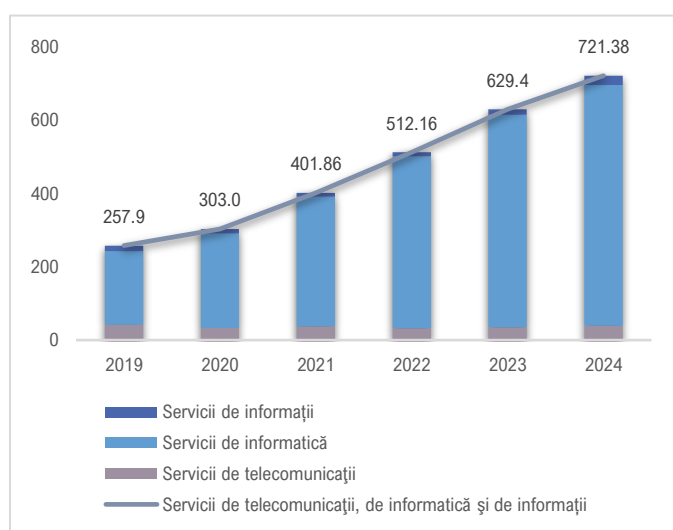
Importul serviciilor s-a majorat cu 15,5%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de transport (+16,9%), serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+15,3%) și serviciilor de călătorii (+12,9%).

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații în anii 2019-2024, mil. dolari

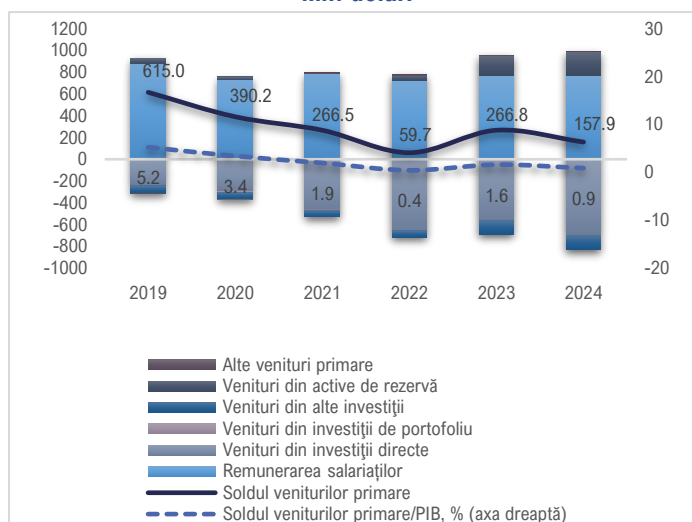

Sursă: Banca Națională a Moldovei

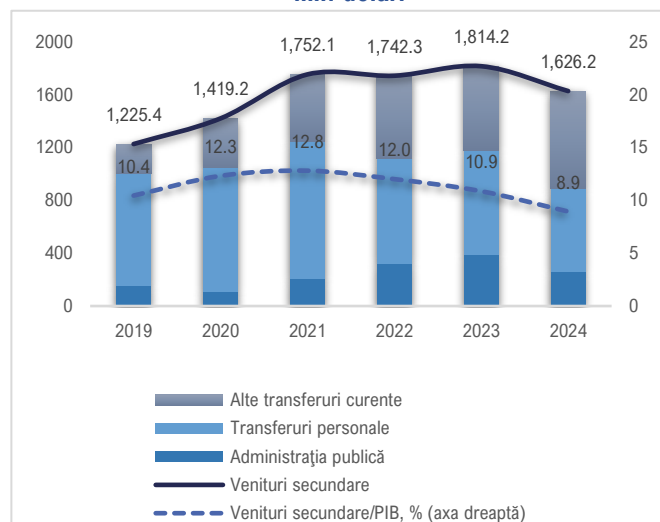
Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** a constituit 157,9 mil. dolari (-40,8%), datorită creșterii cu circa 18,8% a veniturilor din gestionarea rezervelor (până la 213,1 mil. dolari). Concomitent, s-au majorat cu 23,4% (până la 707,9 mil. dolari) ieșirile de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită creșterii cu 23,7% a dividendelor.

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 1626,2 mil. dolari (-10,4%). Această situație s-a datorat, în special, diminuării cu 8,3% a intrărilor transferurilor personale în mărime de 1029,8 mil. dolari, în timp ce ieșirile acestora s-au majorat cu 18,8% (până la 397,3 mil. dolari). De asemenea, au scăzut cu 33,7% transferurile primite de administrația publică, până la 267,3 mil. dolari.

Intrările din asistență tehnică, ajutorul umanitar și granturile acordate în cadrul cooperării internaționale pentru toate sectoarele instituționale au scăzut cu 25,2%, acestea constituind 428,5 mil. dolari.

Figura 4.5. Veniturile primare nete în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.6. Veniturile secundare nete în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 81,8 mil. dolari, fiind la nivelul anului precedent. Intrările nete înregistrate la sectorul privat s-au majorat cu 26,2%, până la 40,9 mil. dolari. Concomitent, intrările nete de asistență tehnică din exterior primite de administrația publică pentru finanțarea proiectelor investiționale au constituit 41 mil. USD (-17,%).

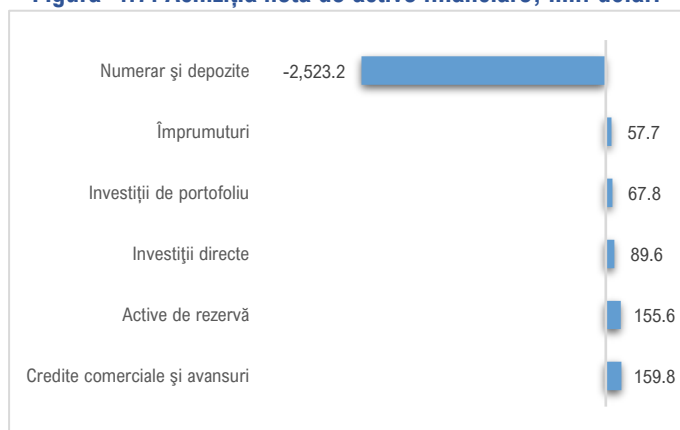
Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -2835,2 mil. dolari (15,6% în raport cu PIB).

Contul financiar

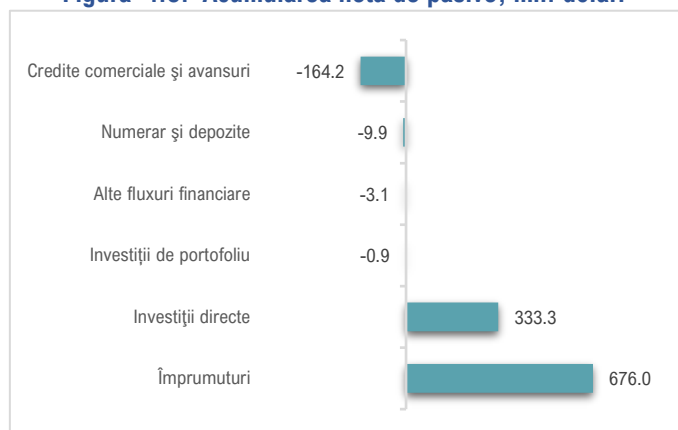
Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 2824 mil. dolari. Pasivele nete au înregistrat o creștere în mărime de 831,3 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 1,992,8 mil. dolari.

Leșirea netă a activelor a fost condiționată, în general, de tranzacțiile cu active sub formă de numerar și depozite în mărime de 2523,2 mil. dolari, în timp ce activele sub formă de credite comerciale și avansuri s-au majorat cu 159,8 mil. dolari, active de rezervă – de 155,6 mil. dolari, investiții străine directe - de 89,6 mil. dolari, investiții dd portofoliu – de 67,8%, împrumuturi - de 57,7 mil. dolari,.

Majorarea netă a pasivelor a fost determinată, în general, de evoluția angajamentelor sub formă de împrumuturi în mărime de 676 mil. dolari și investiții străine directe - de 333,3 mil. dolari. Totodată, pasivele sub formă de credite comerciale și avansuri au fost în diminuare cu 164,2 mil. dolari.

Figura 4.7. Achiziția netă de active financiare, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

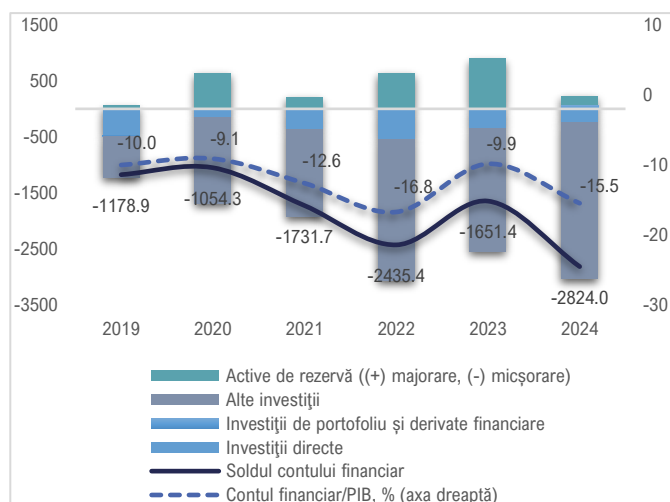
Figura 4.8. Acumularea netă de pasive, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Astfel, sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie mijloacele financiare sub formă de numerar și depozite și împrumuturi. De asemenea, la finanțarea deficitului contului curent au contribuit activele de rezervă și investițiile directe, în special pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

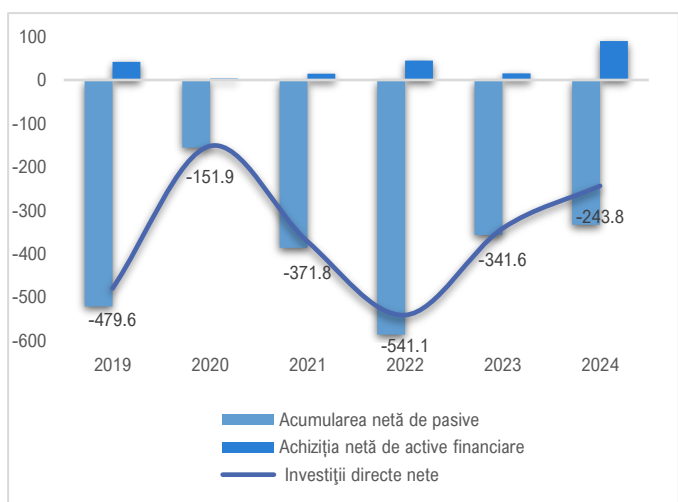
Sursele de acoperire a necesarului net de finanțare (contul financiar):

- investiții străine directe: -243,8 mil. dolari (-28,6%);
- investiții de portofoliu: 68,7 mil. dolari (de 7,3 ori mai mult);
- alte investiții: -2804,6 mil. dolari (+26,9%), din care:
- numerar și depozite: - 2513,3 mil. dolari (+76,2%);
- împrumuturi: - 618,3 mil. dolari (+20,6%);
- credite comerciale și avansuri: 324 mil. dolari (față de -274,2 mil. dolari în 2023);
- alte creanțe / angajamente: 3,1 mil. dolari (-2,5%);
- active de rezervă: 155,6 mil. dolari (de 5,7 ori mai puțin).

Figura 4.9. Contul financiar în anii 2019-2024, mil. dolari

Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.10. Dinamica ISD în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Investițiile străine directe (ISD) au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 243,8 mil. dolari (cu 28,6% mai puțin față de anul 2023), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 333,3 mil. dolari, determinate, în general, de reinvestirea profiturilor în mărime de 392,8 mil. dolari (+15,7%).

Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 89,6 mil. dolari datorită participațiilor nete la capital în mărime de 90,2 mil. dolari.

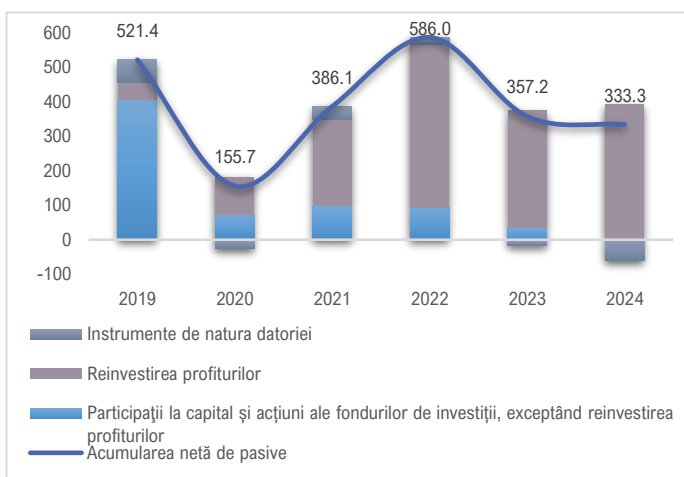
Intrările capitalului sub formă de ISD s-au diminuat cu 6,7% față de nivelul înregistrat în anul 2023, determinate, în mare parte, de ieșirile de capital sub formă de instrumentele de natura datoriei față de investitorii străini în mărime de 60,5 mil. dolari (de 3,3 ori mai mult). Situația complicată din regiune a determinat scăderea drastică (de 32,2 ori) a intrărilor de participațiile nete la capital, ajungând la 1,1 mil. dolari - cel mai mic nivel din ultimii 16 ani.

Figura 4.11. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.12. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente în anii 2019-2024, mil. dolari

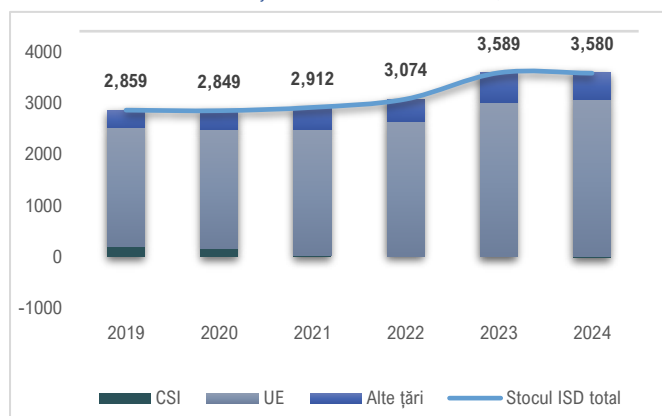
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de ISD la sfârșitul anului 2024 a fost evaluat la 5393,4 mil. dolari (în scădere cu 1,4% față de 31.12.2023), din care participațiile la capital dețin o pondere de 66,4%, iar împrumuturile de datorie – 33,6%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-a revenit ponderea majoră – 85,7%, din alte țări – 14,9%. În același timp, investițiile directe provenite din CSI au totalizat -20,9 mil. dolari. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

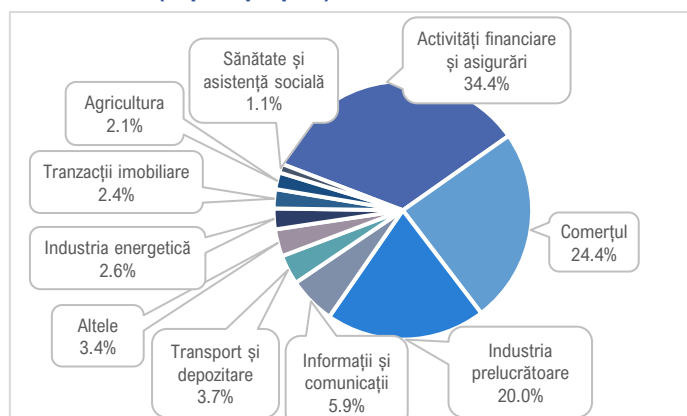
Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (34,4% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (24,4%) și industria prelucrătoare (20%).

Figura 4.13. Distribuția geografică a ISD (capital propriu) acumulate la sfârșitul anilor 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.14. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 31.12.2024, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

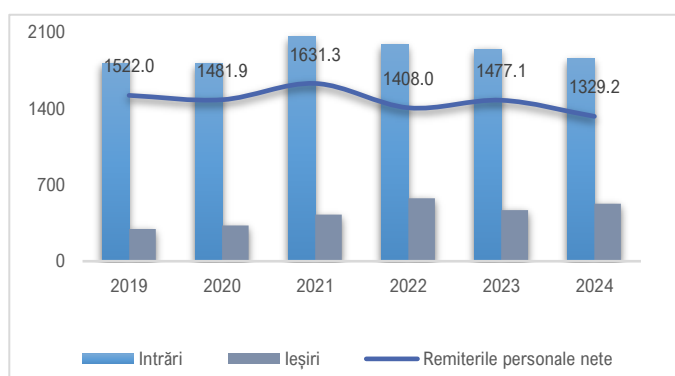
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul anului 2024 cu 155,6 mil. dolari, contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale²

Conform datelor statistice ale Balanței de plăți, în anul 2024 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 1858,2 mil. dolari (10,2% în raport cu PIB), fiind în diminuare cu 44% comparativ cu anul 2023.

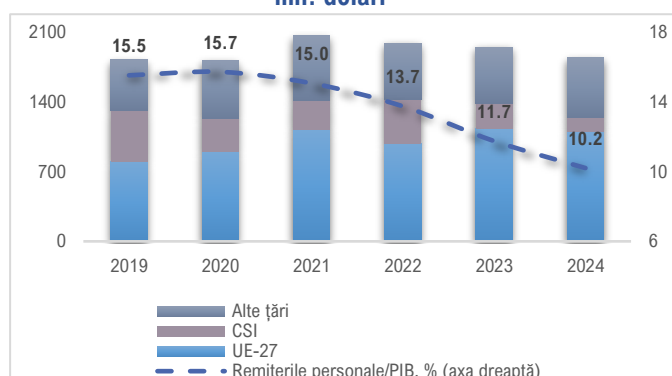
Cea mai mare diminuare a fost înregistrată de remiterile din țările CSI – cu 44%. Ca rezultat, ponderea acestora în total s-a redus până la 7,7%, față de 13% în anul 2023. Remiterile primite din țările UE (59,5% din total) s-au micșorat cu 2,8%. Concomitent, remiterile din alte țări (32,8% din total) au înregistrat o creștere de 6,7%.

Figura 4.15. Dinamica remiterilor personale în anii 2019-2024, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.16. Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova din străinătate în anii 2019-2024, mil. dolari

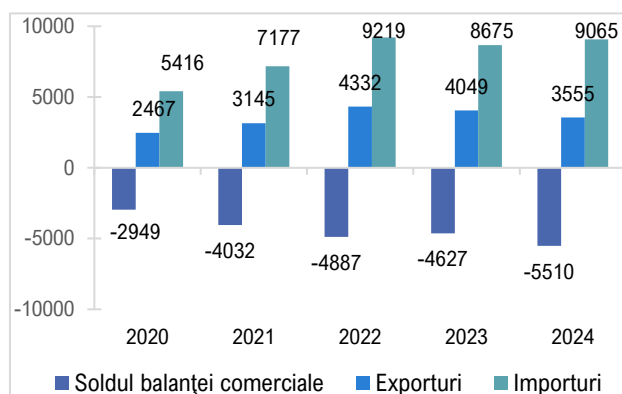
Sursă: Banca Națională a Moldovei

² Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăți și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

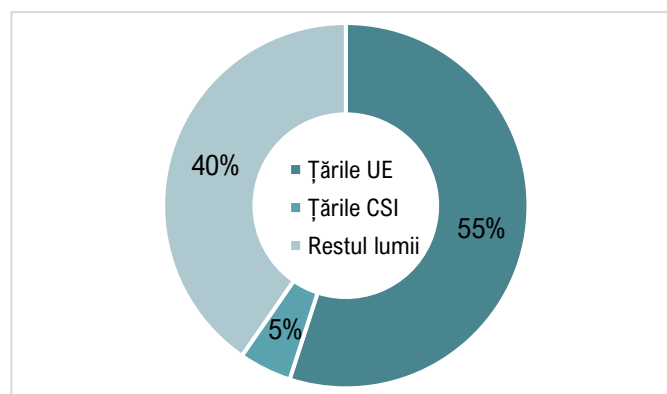
În anul 2024 valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri a fost de 12620,3 mil. dolari, reprezentând o descreștere de 0,8% față de anul 2023. Exporturile (FOB) s-au diminuat cu 493,5 mil. dolari (-12,2%), în timp ce importurile (CIF) s-au majorat cu 389,7 mil. dolari (+4,5%). În urma acestor evoluții, deficitul balanței comerciale a înregistrat o creștere de 19,1%, de la -4626,8 mil. dolari în 2023 la -5510,1 mil. dolari în 2024.

Figura 4.17. Comerțul internațional cu mărfuri în anii 2020-2024, mil. dolari

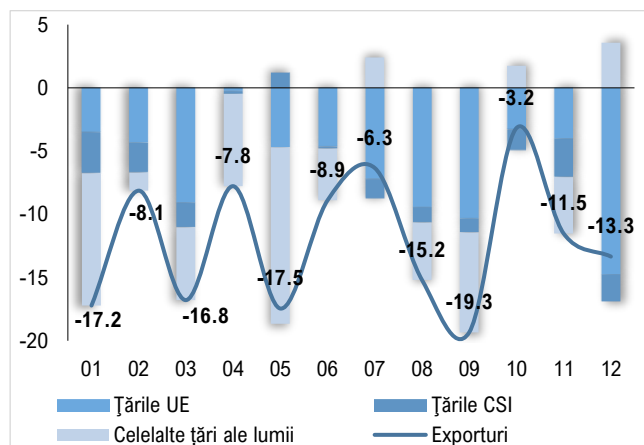
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.18. Schimburile comerciale pe grupe de țări în anul 2024, %

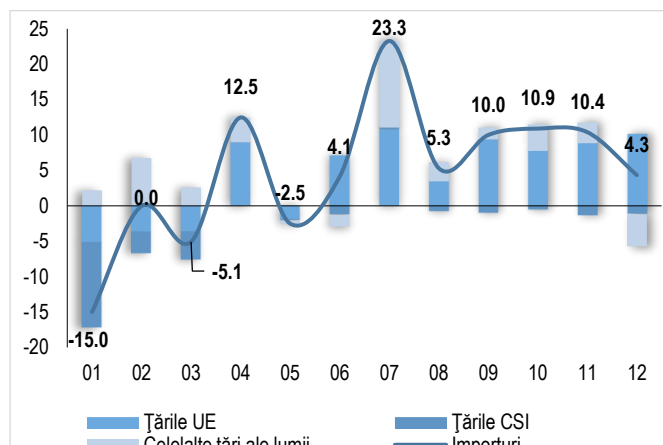
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.19. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.) în anul 2024

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.20. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.) în anul 2024

Sursă: Biroul Național de Statistică

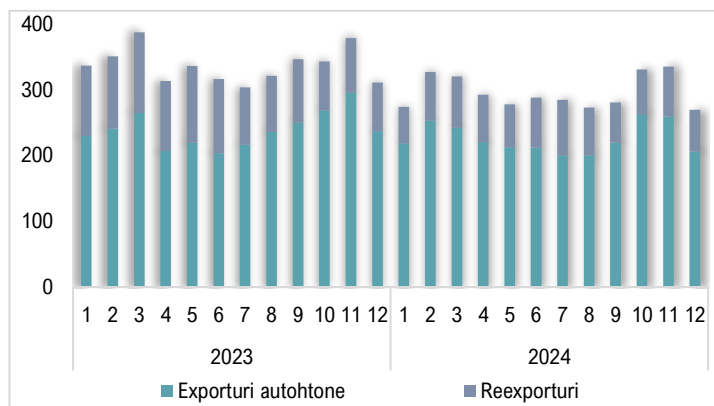
4.2.1. Exporturi (FOB)

În anul 2024 exporturile Republicii Moldova au însumat 3555,1 mil. dolari, fiind în diminuare cu 12,2%. Cererea externă redusă, tensiunile geopolitice din regiune și diminuarea potențialului de producție (producția agricolă și industrială) au fost principalii factori ce au influențat scăderea exporturilor.

Totodată, scăderea exporturilor a fost determinată de micșorarea cu 28,1% a reexporturilor de mărfuri străine, în timp ce exporturile de mărfuri autohtone (76,2% din totalul exporturilor) au înregistrat o scădere de 5,6% față de anul 2023, cauzând micșorarea valorii totale a exporturilor cu 4 p.p.

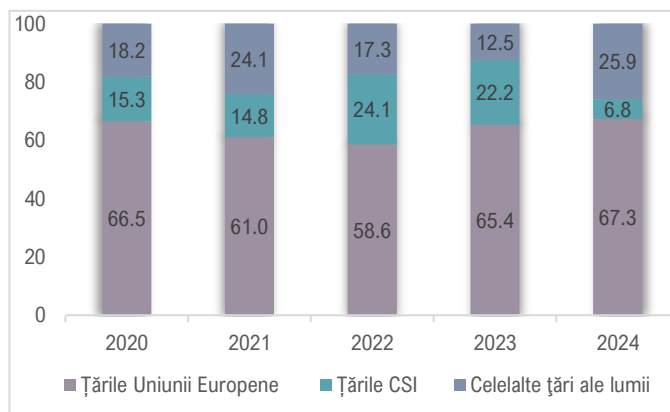
Exporturile de mărfuri s-au redus spre toate grupele de țări. Exporturile către *țările UE*, care reprezintă 67,3% din total, au scăzut cu 9,6%, având un impact negativ de -6,3 p.p. Livrările către *țările CSI*, cu o pondere de 6,8%, au scăzut cu 19,9%, contribuind negativ cu -1,5 p.p. În același timp, exporturile către *celelalte țări ale lumii*, ce dețin 25,9% din total, au scăzut cu 16,3%, având o contribuție negativă de -4,4 p.p.

Figura 4.21. Exporturile lunare autohtone și reexporturile de mărfuri străine, mil.dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.22. Structura exporturilor pe grupe de țări în anul 2020-2024, %

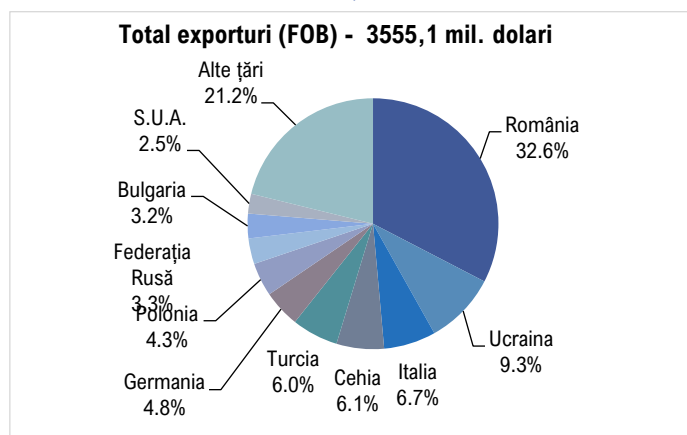
Sursă: Biroul Național de Statistică

Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit circa 78,8% din exporturi. România, cu o pondere de 32,6% (1159,2 mil. dolari) în totalul exporturilor, rămâne principalul partener comercial al RM. Exporturile către această țară au scăzut cu 18,4%. Cea mai mare pondere (21,5%) a fost reprezentată de exportul de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate*, acestea înregistrând o scădere de 11,8% față de anul 2023 în expresie valorică. Valoarea totală a exportului de *grâu și meslin* a scăzut cu 10,3%, contribuind cu o pondere de 11,6% în valoarea totală a exportului spre România. De asemenea, valoarea totală de *semințe de floarea soarelui* a înregistrat o creștere de 1,8 ori, având o pondere de 12,6%.

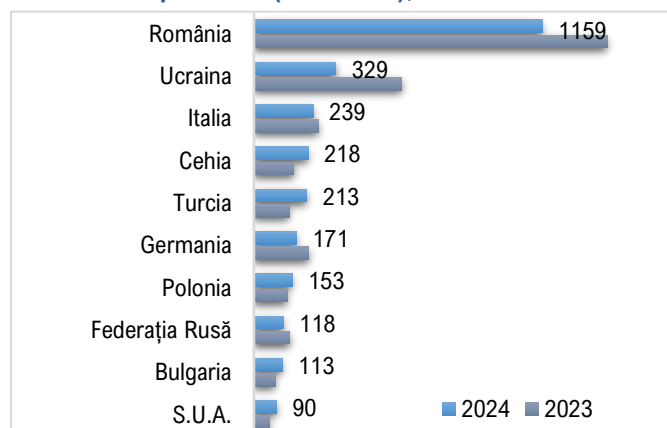
Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 9,3% (329,1 mil. dolari) din totalul exporturilor, înregistrându-se o scădere cu 44,7% a volumului exportat. O parte semnificativă a acestor exporturi este reprezentată de mărfuri reexportate, printre care *uleiuri din petrol sau din minerale bituminoase* (40% din total), al căror volum a scăzut cu 66,7% față de anul 2023. De asemenea, s-a observat o dublare a livrărilor de *energie electrică* (13,6% din total), în timp ce exporturile de *alcool etilic nedenaturat, distilate, rachiiuri, lichioruri și alte băuturi spirtoase* (8,3%) au înregistrat o scădere de 6,1%. *Mașinile și aparatele pentru condiționarea aerului*, care fac parte, de asemenea, din mărfurile reexportate, au avut o pondere totală de 4,5% și o creștere de 1,9 ori în exporturile către Ucraina.

S-au majorat exporturile spre **Cehia** cu 35,4% (atingând valoarea de 217,9 mil. dolari), din care 81% revine exportului de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale)*, **Turcia** – cu 49,5% (212,7 mil. dolari), inclusiv circa 32,3% au semințele de floarea-soarelui, chiar sfărâmate, **Polonia** – cu 14,9% (153,4 mil. dolari), din acestea 32,9% - *sucuri de fructe și legume*, **SUA** – cu 46,4% mai mult decât anul precedent (77 mil. dolari), inclusiv *vermurile și alte vinuri din struguri proaspeți* au constituit circa 48,1%, iar *sucurile de fructe și legume* – 14%.

S-au diminuat exporturile spre **Italia** cu 8,2% (atingând valoarea de 238,7 mil. dolari), **Germania** - cu 22,8% (170,8 mil. dolari), **Federația Rusă** – cu 18,3% (117,7 mil. dolari) și cumulativ acestea au influențat negativ evoluția exporturilor cu -2,4 p.p.

Figura 4.23. Structura exporturilor pe principalele țări - parteneri în anul 2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.24. Volumul exporturilor în principalele țări - parteneri (2023-2024), mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

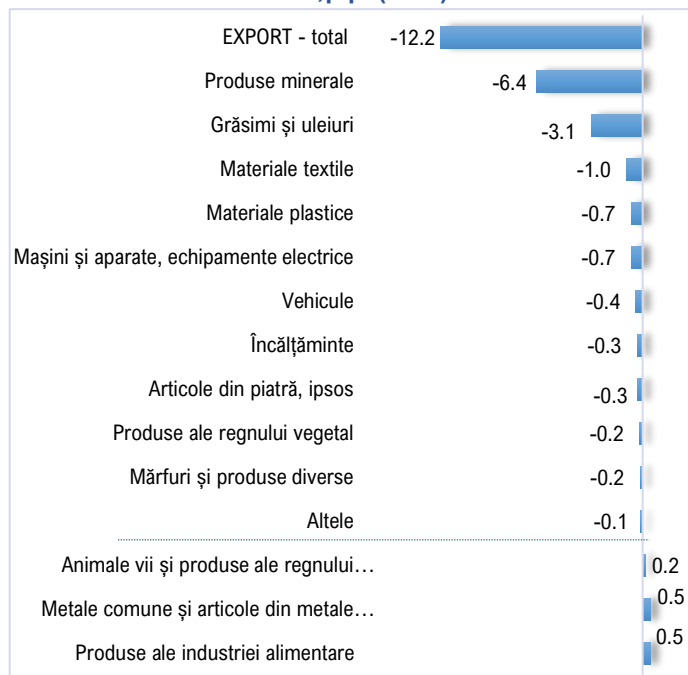
Următoarele secțiuni de mărfuri au contribuit negativ la evoluția exporturilor în anul 2024, din care:

- **produse minerale** - s-au diminuat de circa 2,2 ori și au influențat negativ evoluția exporturilor cu -6,4 p.p.;
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – au scăzut de 2 ori (-3,1 p.p.);
- **încălțăminte; obiecte de acoperit capul, etc.** – s-au micșorat cu 46,6% (-0,3 p.p.);
- **materiale plastice și articole din material plastic, cauciuc și articole din cauciuc** – au scăzut cu 35,3% (-0,7 p.p.);
- **vehicule, aparate de zbor** – cu 22,6%, (din care *vehicule terestre* – cu 17% (-0,3 p.p.);
- **materiale textile și articole din aceste materiale** - în scădere cu 11,1% (din care *îmbrăcăminte și accesorii de îmbrăcăminte tricotate sau croșetate* – cu 13,6% (-0,3 p.p.).
- **articole din piatră, ipsos, ciment** – s-au micșorat cu 10% (inclusiv *sticlă și articole din sticlă* - cu 10,4% (-0,3 p.p.);

Secțiunile de mărfuri care au contribuit pozitiv la dinamica exporturilor:

- **metale comune și articole din metale comune** – s-au majorat cu 23,3% (inclusiv *fontă, fier și oțel* care au crescut de 2,5 ori gradul de influență pozitivă la creșterea exporturilor fiind 0,3 p.p.), *articole din fontă, fier sau oțel* – cu 21,8% (+0,2 p.p.);
- **animale vii și produse ale regnului animal**– s-au majorat cu 24,2% (din care *animale vii* – de 1,9 ori (+0,2 p.p.);
- **produse ale industriei alimentare; băuturi; tutun** – în creștere cu 4,1%, (din care *preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante* – cu 23,7% (+0,6 p.p.), *preparate alimentare diverse* – cu 23,2% (+0,1 p.p.), *băuturi, lichide alcoolice și oțet* – cu 16,7% (+1 p.p.);
- **produse ale industriei chimice sau ale industriilor conexe** – s-au majorat cu 5,3% (din care produse farmaceutice - cu 19,4% (+0,2 p.p.);

Figura 4.25. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM,p.p. (2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.26. Ponderea secțiunilor de mărfuri în total exporturi (2023-2024)

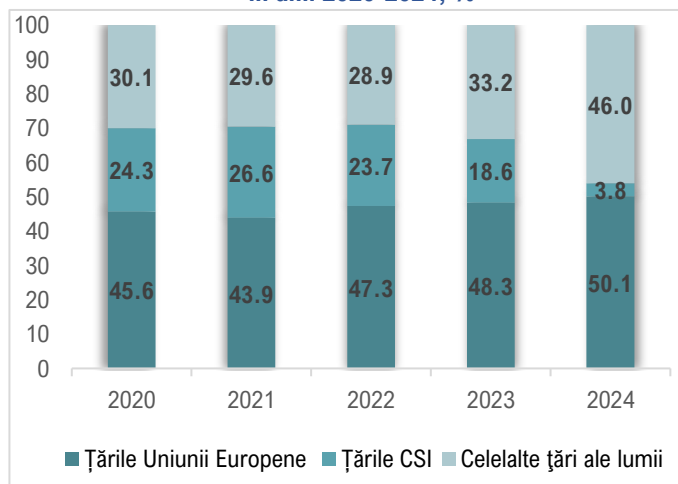
Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.2. Importuri (CIF)

În anul 2024 creșterea cererii interne și a prețurilor la energie și materie primă a determinat o majorare cu 4,5% a valorii importurilor, însumând 9065,2 mil. dolari.

Importurile de mărfuri din **țările UE** și **Celelalte țări ale lumii** au crescut. Jumătate (50,1%) din mărfurile importate provin din țările UE, majorându-se cu 8,6%. Astfel, contribuția pozitivă la evoluția importurilor a fost de +4,1 p.p. Importurile din grupul celelalte țări ale lumii s-au majorat cu 5,6%. Ponderea acestui grup de țări a alcătuit 46% în total, iar contribuția la evoluția importurilor a fost pozitivă (+2,5 p.p.). Importurile spre **țările CSI** au scăzut semnificativ - cu 35,2%, contribuind cu -2,2 p.p. la evoluția importurilor totale.

Figura 4.27. Structura importurilor pe grupe de țări în anii 2020-2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.28. Evoluția importurilor pe grupe de țări în anii 2021-2024, mii dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au fost importate circa 73,5 % din mărfuri. România ocupă prima poziție în derularea importurilor. Importul din această țară a însumat 1530,4 mil. dolari și s-a mărit cu 17,7%. Deținând o pondere de 16,9% în total, a influențat pozitiv evoluția importurilor cu 2,7 p.p. Circa 47% din valoarea totală constituie importul de *uleiuri de petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, valoarea cărora a crescut cu doar 0,1% față de anul 2023, *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase* a crescut de 3,3 ori, având o pondere de 12,1% din totalul importurilor. Valoarea importului de *energie electrică* a fost în creștere de 3,1 ori.

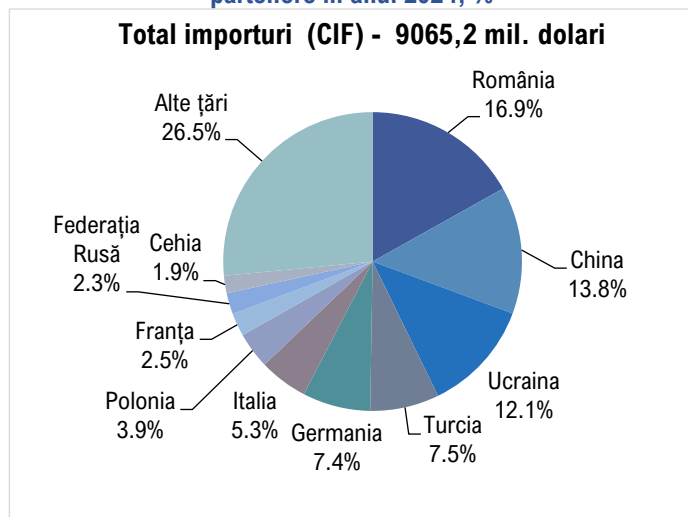
China ocupă locul doi în valoarea importurilor. Importul din această țară s-a majorat cu 22,7% și a constituit 1248,7 mil. dolari. Cu o pondere de 13,8% în total, a influențat pozitiv evoluția importurilor cu 2,7 p.p. Principalele produse importate au fost *aparate telefonice* (10,4% din total), *mașini automate de prelucrare a datelor* (5,2%), *autoturisme și alte autovehicule* (4,9%), *dispozitive cu semiconductori* (3,8%) etc.

A treia poziție în derularea importurilor revine **Ucrainei**. Importurile din această țară s-au majorat cu 2,1% (1099,1 mil. dolari) și au deținut o pondere de 12,1% din total importuri. Ponderea principală (20,4%) au constituit importurile de *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase* cu o scădere de 33,5 % a cantității totale importate față de anul trecut. Cu o pondere de 4,9%, valoarea importului de *ulei de semințe de floarea soarelui* a fost în creștere de 4,3 ori.

Importurile din **Germania** au înregistrat creștere de 7,9% (atingând valoarea de 666,7 mil. dolari), **Italia**- cu 1,6% (477,6 mil. dolari), **Polonia**- cu 12,2% (355,5 mil. dolari), **Franța**- cu 3,9% (225,3 mil. dolari), **Cehia**- cu 3,5% (171,3 mil. dolari).

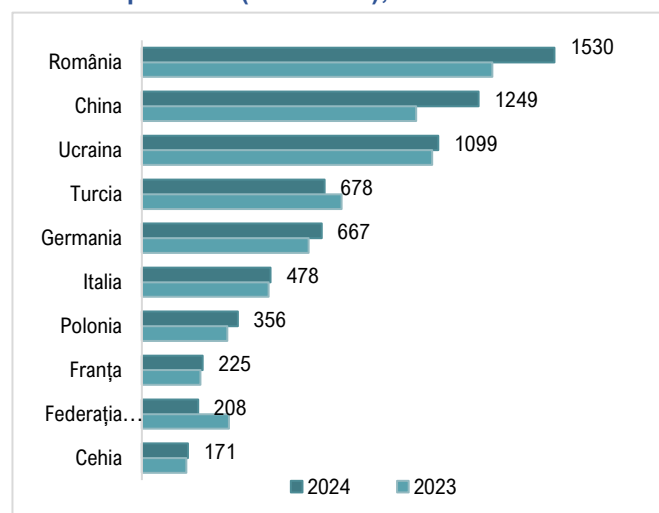
Concomitent, volumul importurilor din **Federația Rusă** (208,5 mil. dolari) s-a micșorat cu 35,3% comparativ cu 2023. Cu o pondere de 2,3% din total importuri, au sustras din creșterea importurilor 1,3 p.p. Ponderea principală (24,4%) constituie importul de *îngrășăminte minerale*, acestea fiind în diminuare cu 25,6%. De asemenea, au scăzut importurile din **Turcia** - cu 8,6% (atingând valoarea de 677,7 mil. dolari).

Figura 4.29. Structura importurilor pe principalele țări - parteneri în anul 2024, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.30. Volumul importurilor din principalele țări parteneri (2023-2024), mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Secțiunile de mărfuri care au înregistrat creșteri ale valorii importurilor în anul 2024 și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor:

- **mașini și aparate, echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reprodus sunete** – au crescut cu 12% (din care *reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice; părți ale acestora* –

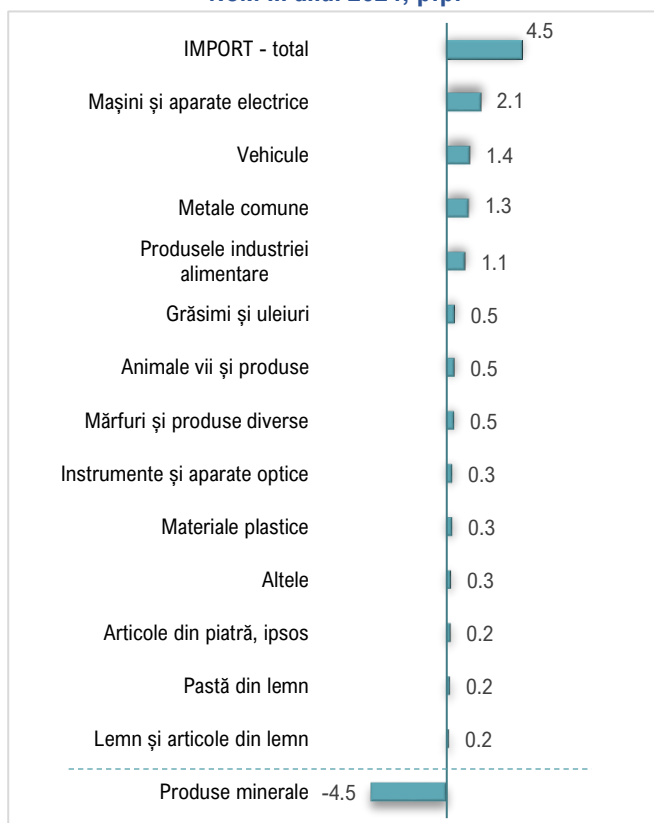
cu 20,7%, gradul de influență pozitivă la evoluția exporturilor constituind +1,5 p.p., *mașini, aparate și echipamente electrice* - cu 5,8% (+0,6 p.p.);

- **vehicule, aparate de zbor** – cu 17,5% (din care *vehicule terestre* – cu 18,1% (+1,4 p.p.);
- **metale comune și articole din metale comune** – cu 28,8% (din care: *fontă, fier și oțel* – cu 41,8% (+0,6 p.p.), *articole din fontă, fier sau oțel* – cu 34,7% (+0,6 p.p.);
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun** – cu 17,7% (inclusiv *băuturi, lichide alcoolice și oțet* – cu 20,6% (+0,2 p.p.);
- **animale vii și produse ale regnului animal** – cu 14,5% (inclusiv: *lapte și produse lactate* – cu 21,4% (+0,3 p.p.), *pește și crustacee, moluște* – cu 18,3% (+0,2 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – în creștere de 2,2 ori (+0,5 p.p.);
- **mărfuri și produse diverse** - cu 18,2% (din care: *mobilă, așternut de pat, saltele* – cu 24,9% (+0,3 p.p.) etc.

Secțiunile de mărfuri cu contribuție negativă la evoluția importurilor:

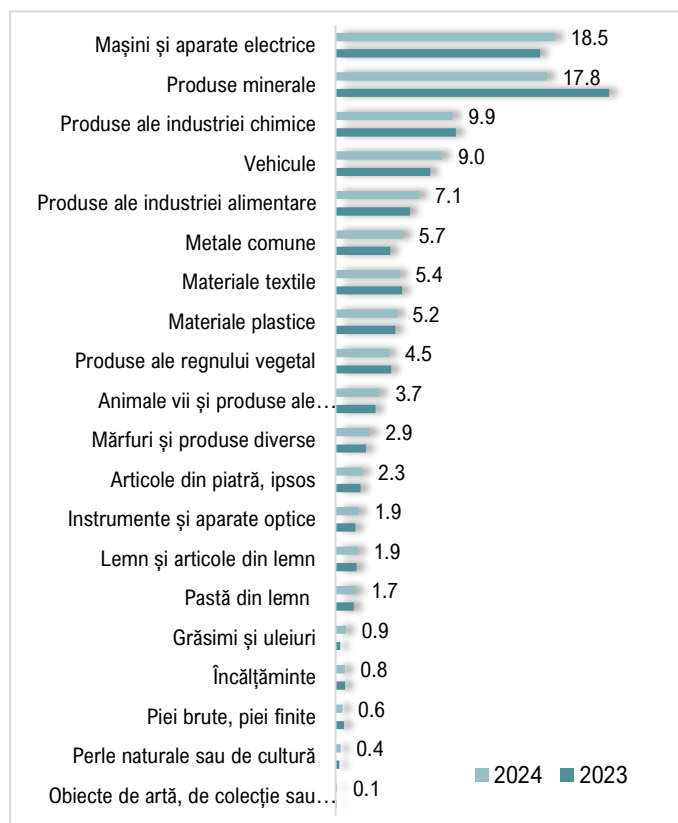
- importul de **produse minerale** - a scăzut cu 19,4% (din care *combustibili minerali, uleiuri minerale* – cu 19,9%, gradul de influență la scăderea importurilor constituind -4,5 p.p.);
- **piei brute, piei finite, piei cu blană și produse din acestea** a scăzut cu 15% (-0.1 p.p.).

Figura 4.31. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM în anul 2024, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.32. Ponderea secțiunilor de mărfuri în total importuri (2023-2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

În anul 2024, persoanele fizice au importat mărfuri în valoare de 443,4 mil. dolari (20,4%), înregistrând o creștere de 10,5% comparativ cu anul 2023. Această creștere a fost determinată, în principal, de majorarea importurilor de autoturisme (+7,3%), care au reprezentat 87,5% din totalul importurilor realizate de persoanele fizice.

5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

În trimestrul IV 2024 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2 mil. persoane, reprezentată de două categorii principale: forța de muncă (42,5%) și populația în afara forței de muncă (57,5%). **Forța de muncă** (populația activă), care include populația ocupată și șomerii, a constituit **849,5 mii** persoane, fiind în diminuare cu 7,6% față de trimestrul IV 2023. **Rata de participare la forța de muncă** a fost de 42,5%, în scădere cu 2,2 p.p.

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste în trimestrul IV 2024, mii persoane

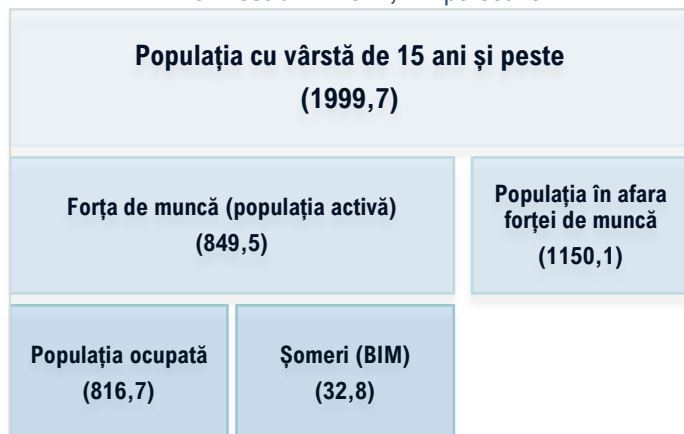
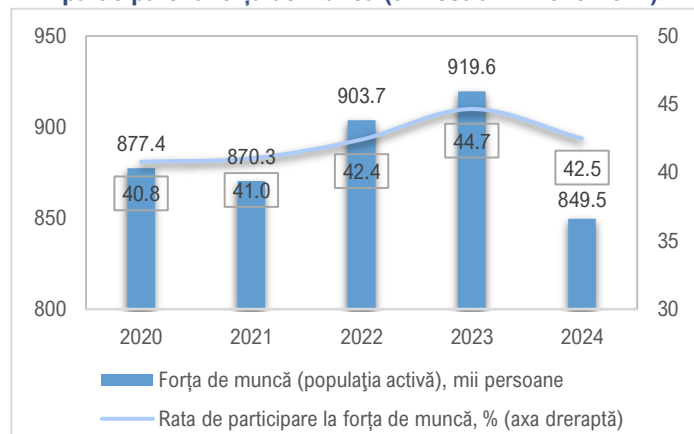

Figura 5.2. Forța de muncă (populația activă) și rata de participare la forța de muncă (trimestrul IV 2020-2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Numărul **populației ocupate** în trimestrul IV 2024 a constituit 816,7 mii persoane și s-a diminuat cu 58 mii persoane (-6,6%) comparativ cu trimestrul IV 2023.

Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vârstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vârstă) a fost de 40,8%, micșorându-se cu 1,6 p.p. față de trimestrul IV al anului precedent.

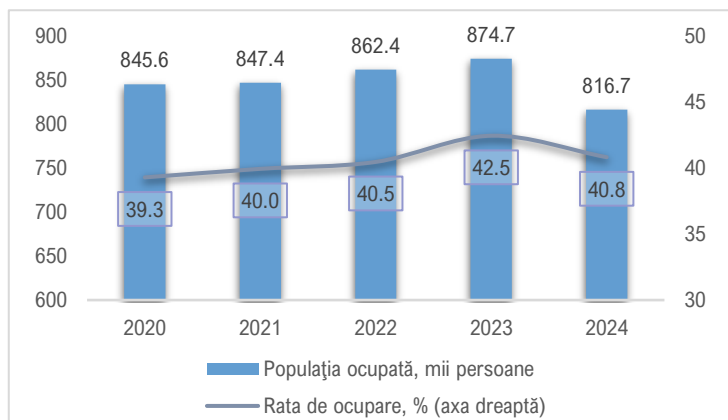
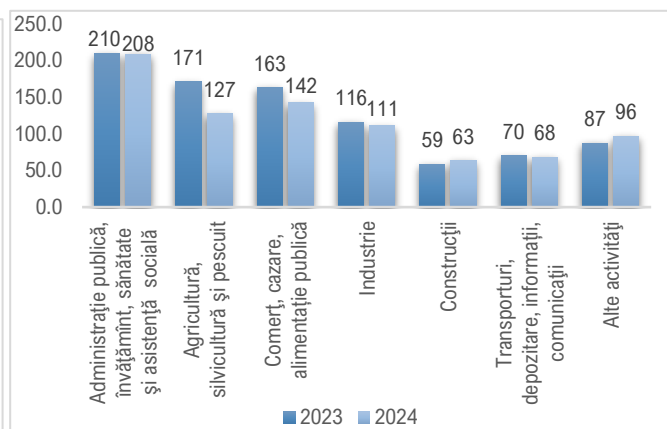
În trimestrul IV 2024 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială (25,5%); comerț cu ridicata și amănuntul, activități de cazare și alimentație publică (17,4%); agricultură, silvicultură și pescuit (15,6%); industrie (13,6%) etc.

Se atestă creșterea numărului populației ocupate în principalele sectoare precum:

- alte activități – cu 9 mii persoane (+10,4%).
- construcții - cu 4,7 mii persoane (+8,1%).

Totodată, numărul populației ocupate s-a diminuat în activitățile:

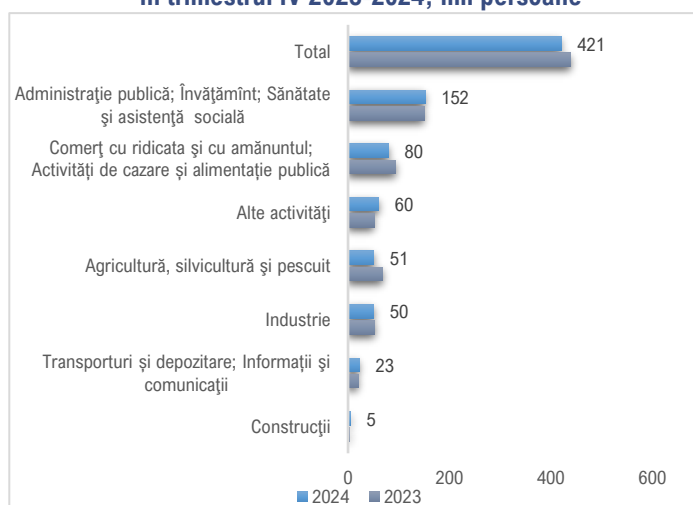
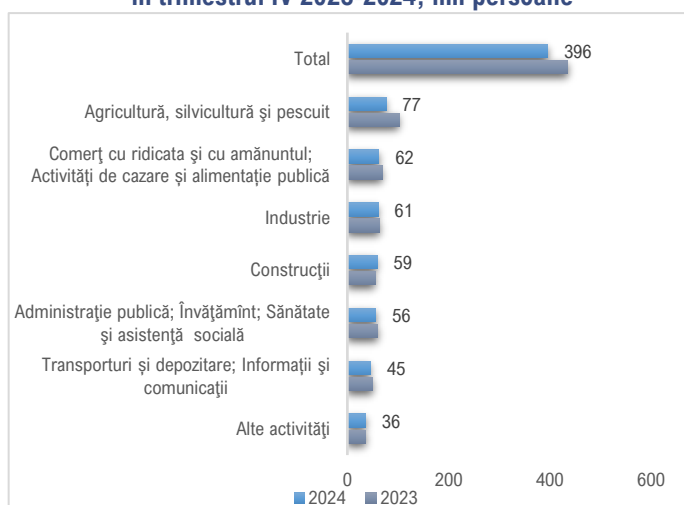
- agricultură, silvicultură și pescuit – cu 43,2 mii persoane (-25,3%);
- comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică – cu 20,8 mii (-12,8%);
- industrie – cu 4,8 mii persoane (-4,2%);
- transport și depozitare, informații și comunicații – cu 1,7 mii persoane (-2,4%);
- administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială – cu 1,2 mii (-0,6%),

Figura 5.3. Populația ocupată și rata de ocupare în trimestrul IV 2020-2024**Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în trimestrul IV 2023-2024, mii persoane**

Sursă: Biroul Național de Statistică

Ponderea femeilor în totalul populației ocupate în trimestrul IV 2024 constituie 51,5% (420,6 mii pers.), cu 1,3 p.p. mai mare comparativ cu același trimestru din 2023. Numărul *femeilor ocupate* s-a diminuat cu 4,2% (sau cu 18,5 mii pers.). Cele mai accentuate contribuții negative la această diminuare au fost generate de ocuparea femeilor în sectoare precum: agricultură, unde numărul femeilor ocupate a înregistrat o diminuare de 25,2%; comerț cu ridicata și cu amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (-14,9%); industrie (-3,4%). Totodată, sectoarele în care a fost înregistrată majorare au fost: construcții (+21%); alte activități (+17,5%); transporturi și depozitare; informații și comunicații (+12,8%), administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială (+1,4%).

În același timp, numărul *bărbaților în totalul populației ocupate* a fost de 396,2 mii persoane (48,5%), înregistrând o scădere de 9,1% față de trimestrul IV 2023. Cea mai semnificativă contribuție negativă a fost generată de sectorul agriculturii, unde s-a înregistrat o diminuare de 25,4%, urmat de comerț cu ridicata și cu amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (-9,8%), transporturi și depozitare; informații și comunicații (-8,6%); administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială (-5,5%) și industrie (-4,8%). Totodată, în construcții s-a înregistrat o creștere de 7,1%, urmat de alte activități (+0,2%).

Figura 5.5. Numărul femeilor ocupate pe activități economice în trimestrul IV 2023-2024, mii persoane**Figura 5.6. Numărul bărbaților ocupați pe activități economice în trimestrul IV 2023-2024, mii persoane**

Sursă: Biroul Național de Statistică

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul IV 2024 a fost de 32,8 mii și s-a diminuat cu 27% față de trimestrul IV 2023 (45 mii). **Rata șomajului** (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul IV 2024 a constituit 3,9%, fiind în diminuare cu 1 p.p. față de același trimestru al anului precedent (4,9%).

Potrivit datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în anul 2024 la oficiile forței de muncă s-au înregistrat circa 18,8 mii șomeri, fiind în scădere cu 29% comparativ cu anul 2023. Cumulativ în 12 luni 2024, 38,1% dintre aceștia au fost plasați în câmpul muncii. Numărul șomerilor înregistrați a scăzut semnificativ ca urmare a implementării reformei ANOFM, care a inclus măsuri menite să reducă numărul persoanelor înregistrate fără intenția reală de a căuta un loc de muncă, inclusiv raportarea lunară obligatorie și eliminarea asigurării medicale pentru șomerii care nu au contribuit la bugetul asigurărilor medicale.

Figura 5.7. Șomeri BIM și rata șomajului în trimestrul IV 2020-2024

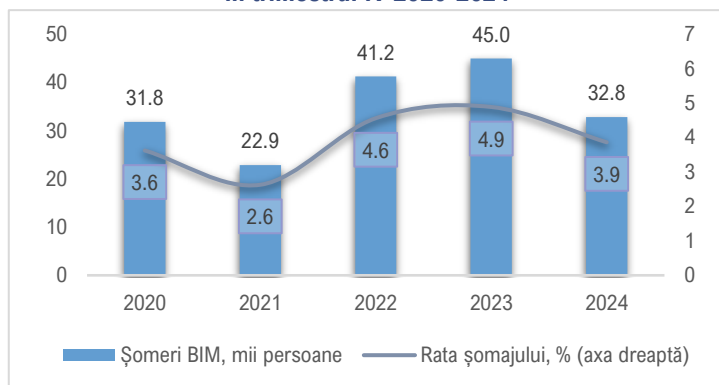
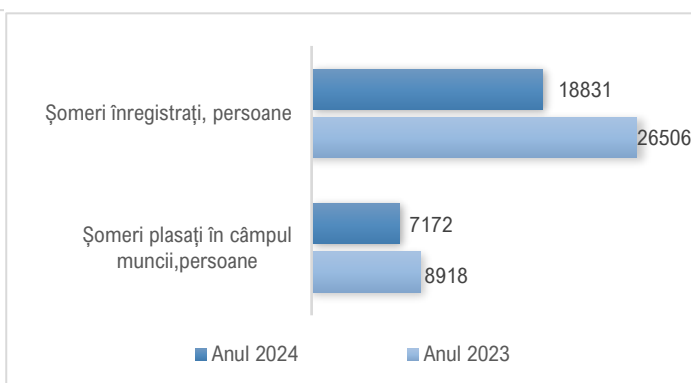

Figura 5.8. Numărul șomerilor, persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică, ANOFM

Populația în afara forței de muncă în trimestrul IV 2024 a constituit 1150,1 mii persoane, fiind în creștere cu 0,9% față de trimestrul IV 2023 și depășind forța de muncă cu 35,4%.

Rata de inactivitate în trimestrul IV al anului curent a constituit 57,5%, fiind cu 2,2 p.p. mai mare față de aceeași perioadă a anului 2023.

Cea mai mare pondere în cadrul populației inactive (41,6%), revine categoriei de pensionari, urmași de grupul elevilor și studenților (14,2%) și persoanele care nu lucrează și nu caută un loc de muncă în Republica Moldova, deoarece deja au un loc de muncă peste hotare sau care planifică să lucreze peste hotare (11,9%). În rândul altor persoane inactive se mai regăsește grupul persoanelor care îngrijesc de familie (persoanele casnice) (9,9%), precum și persoanele (declarat de gospodării) ca fiind plecate peste hotare la lucru sau în căutare de lucru pentru o perioadă mai mică de un an (4,2%).

Figura 5.9. Populația în afara forței de muncă (populația inactivă) și rata de inactivitate (trimestrul IV 2020-2024)

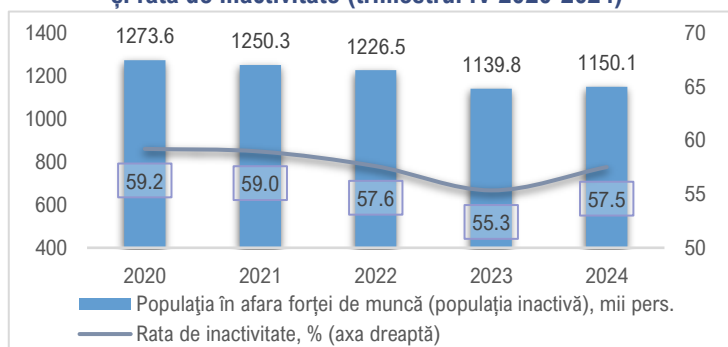
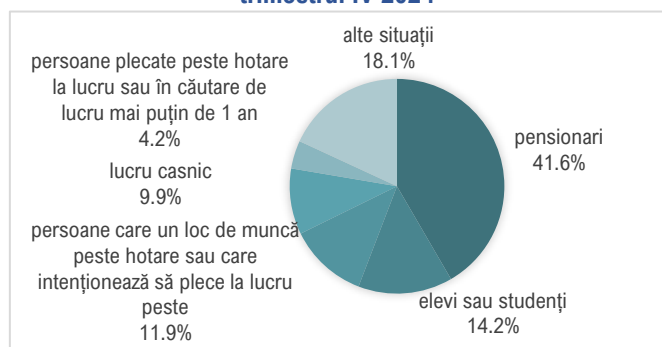

Figura 5.10. Structura populației în afara forței de muncă în trimestrul IV 2024

Sursă: Biroul Național de Statistică

În trimestrul IV al anului 2024, numărul **populației ocupate cu loc de muncă informal** a constituit 145,7 mii persoane, diminuându-se cu 22,6% (sau 42,6 mii persoane) față de trimestrul IV 2023. În totalul populației ocupate, ponderea ocupațiilor informale a fost de 17,8%, cu o diminuare de 3,7 p.p. Din numărul total de persoane cu un loc de muncă informal, 104,3 mii persoane (67,2%) au lucrat în sectorul informal, numărul acestora fiind în scădere cu 23,9% față de trimestrul IV 2023, în sectorul formal își desfășoară activitatea 39,2 mii persoane (26,9% din total), în scădere cu 18,6% față de perioada similară a anului 2023.

Forța de muncă subutilizată³ a totalizat 75,6 mii persoane în trimestrul IV 2024, marcând o diminuare de 17,9% în comparație cu trimestrul IV 2023 (92 mii pers.). Cea mai mare pondere în forța de muncă subutilizată, de 43,4%, le revine șomerilor, cu 5,4 p.p. mai puțin comparativ cu perioada respectivă a anului 2023. Forța de muncă potențială⁴ a constituit 28,8% din total (+1,6 p.p.) și au însumat 21,8 mii persoane, iar persoanele subocupate – 27,8% din total (+3,8 p.p.) sau 21 mii persoane. **Rata de subutilizare a forței de muncă** (în raport cu forța de muncă extinsă) a constituit 8,7%, fiind cu 1,1 p.p. mai mică comparativ cu aceeași perioadă a anului 2023 (9,7%).

Figura 5.11. Ocupații informale după tipul unității de producție și ponderea persoanelor cu un loc de muncă informal în totalul populației ocupate (trimestrul IV 2020-2024)

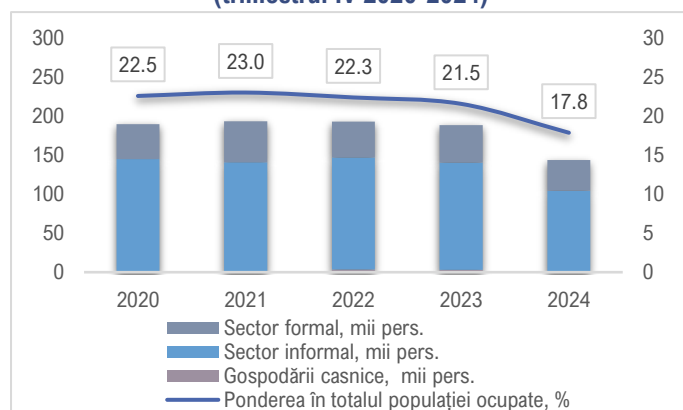
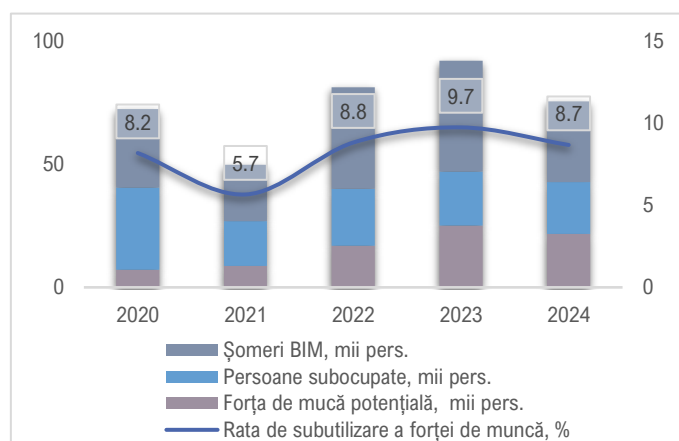

Figura 5.12. Forța de muncă subutilizată după componente și rata de subutilizare (trimestrul IV 2020-2024)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDDE

5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut⁵ al unui salariat din economia națională în anul 2024 a constituit 14096,7 lei și s-a majorat cu 14,1% în termeni nominali față de anul 2023. În termeni reali câștigul salarial s-a majorat cu 9%, determinat de rata scăzută a inflației (4,7%), majorarea cuantumului salariului minim pe economie cu 25% și măsuri de susținere a angajaților din sectorul bugetar. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 732 Euro sau 792 dolari SUA.

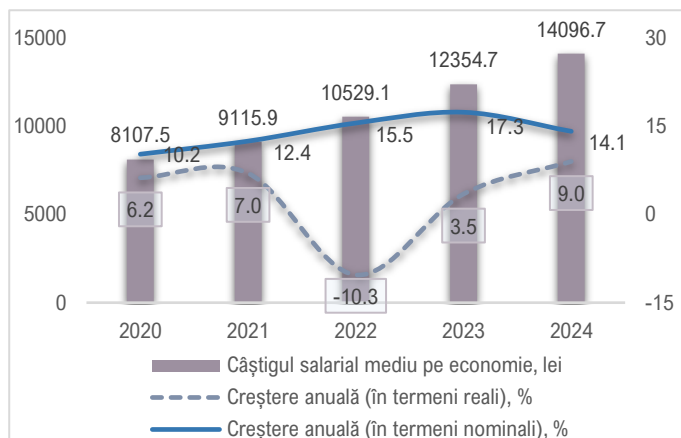
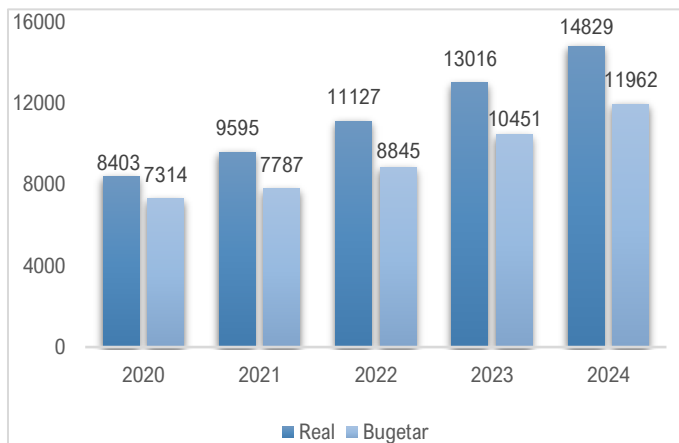
Sectorul bugetar – 11961,8 lei, în creștere cu 14,5% în termeni nominali și cu 9,4% în termeni reali, față de anul 2023.

Sectorul real – 14829,2 lei, s-a majorat cu 13,9% în termeni nominali și cu 8,8% în termeni reali.

³ Forța de muncă subutilizată cuprinde, conform definiției, persoanele subocupate, șomerii și forța de muncă potențială

⁴ Forța de muncă potențială reprezintă suma a două categorii de persoane: „persoane inactice care caută un loc de muncă, dar nu sunt disponibile să înceapă lucrul” și „persoane inactice care nu caută un loc de muncă, dar sunt disponibile să înceapă lucrul”

⁵ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare.

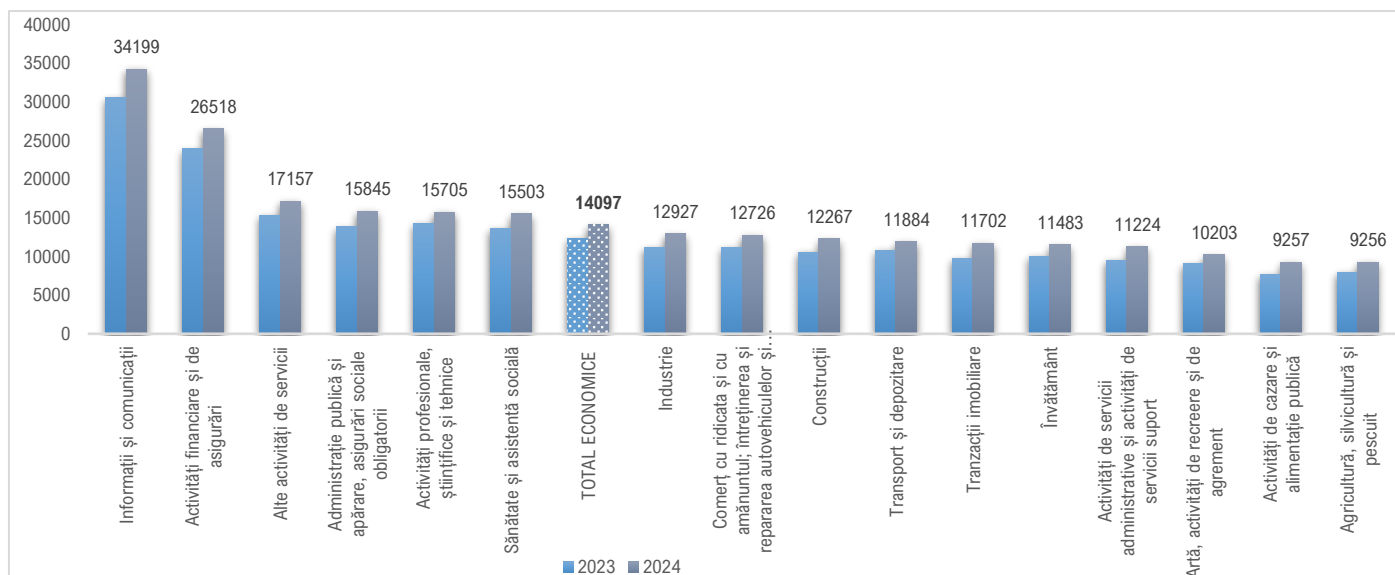
Figura 5.13. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe economie (2020-2024)**Figura 5.14. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe sectoare (2020-2024), lei**

Sursă: Biroul Național de Statistică

În anul 2024 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni reali) comparativ cu 2023. Cea mai mare creștere a salariilor a fost înregistrată în activitățile de cazare și alimentație publică (+15,2%).

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: informații și comunicații (de circa 2,4 ori decât media pe economie), activități financiare și de asigurări (de 1,9 ori), alte activități de servicii (+21,7%), administrație publică și apărare, asigurări sociale obligatorii (+12,4%), activități profesionale, științifice și tehnice (+11,4%), sănătate și asistență socială (+10%).

Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: agricultură, sivicultură și pescuit (65,7% față de media pe economie), activități de cazare și alimentație publică (65,7%), artă, activități de recreere și agrement (72,4%), activități de servicii administrative și de suport (79,6%), învățământ (81,5%), tranzacții imobiliare (83%), transport și depozitare (84,3%), construcții (87%), comerț cu ridicata și amănuntul (90,3%), industrie (91,7%).

Figura 5.15. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în anii 2023-2024, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică